

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΚΣ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1949'

ΑΡΙΘ. 3

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἑόρτια Γράμματα. — Συστηματοποιήσις τοῦ Θεομοῦ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων: Συνοδική Ἐγκύκλιος πρὸς τοὺς Σεβ. Ἱεράρχας. — **Ἀμίκα Σ. Ἀλιβιζάτου** Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ὁ ἐν Ἑλλάδι περιορισμὸς τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας καὶ ὁ προσηλυτισμὸς. — † **Μητροπολίτου Ἐδέσσης καὶ Πέλλης Παντελεήμονος** Ἐκκλησιαστικῆ ἀνοικοδόμησις ἐν Ἑλλάδι. — † **Ἐπισκόπου Ταλαντίου Βασιλείου** Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μαντινείας καὶ Κυνουρίας Θεοφάνης Σιατιστεὺς μετέσχε τοῦ κινήματος τοῦ 1862; — Τὸ Διάγγελμα τοῦ Λάμπου. — **Παρατηρήσεων Στήλη:** Ἐπὶ τῶν ἐπάλλεων. — Πατριαρχικὸν Ἰωβιλαίον. — Τὰ Κατηχητικά Σχολεῖα. — **Χρονικά.** — **Πνευματικὴ Κίνησις.**

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Παναγιώτατε καὶ Θεοτότα Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸν Πατριάρχα ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπητὲ ἡμῶν ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ Κύριε Ἀθηναγόρα τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἡ μεγάλη χριστιανικὴ εορτὴ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ ὑπῆρξε καὶ πάλιν φῶς διὰ τὴν ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου διαπορευομένην ἀνθρωπότητα. Καὶ τῶν ἀγγέλων ὁ ὕμνος καὶ τῆς Βηθλεέμ οἱ χαρμόσυνοι κώδωνες καὶ τῶν ἀπλοϊκῶν ποιμένων καὶ μάγων οἱ εὐαγγελισμοὶ ἠκούσθησαν ἐντονότερα ἐφέτος καὶ ἀντήχησαν εἰς ὅλον τὸν κόσμον ὡς ἀψευδεῖς ἐξ οὐρανοῦ ὑπόσχεσις καὶ παρηγορία, ὅτι, παρὰ τὰς πολλὰς ἡμῶν ἁμαρτίας καὶ τὴν μεγάλην ἀποστασίαν, ἐτέχθη ἡμῖν σήμερον Σωτῆρ, "Ὅς ἐστὶ Χριστὸς Κύριος.

Δι' ὃ καὶ μετ' ἐδγνωμοσύνης ἀπεριορίστου σιρόφονται σήμερον οἱ κἀθυγοὶ ἀπὸ τῶν δοκιμασιῶν. ὀφθαλμοὶ τῆς χειμαζομένης ἀνθρωπότητος πρὸς τὸν τόσον νοσταλγηθέντα Σωτῆρα. Διότι Αὐτὸς ὑπῆρξε καὶ παραμένει ὁ μόνος Λυτρωτῆς, ἡ μόνη ἐλπίς καὶ παρηγορία καὶ τὸ μόνον σταθερὸν σημεῖον προδαντολισμοῦ πάντων τῶν δεομένων ἀληθινῆς λυτρώσεως. Τὸ οὐράνιον μεδίλαμα τοῦ Θεοῦ Βρέφους καὶ τῶν ὀφθαλμῶν Αὐτοῦ ἡ αἰγλοβολία δὲν χαροποιοῦσι μόνον τὴν σπαργανοῦσαν αὐτὸν Παναγίαν Μητέρα; ἢ θεία αὐτὴ χαρὰ, χαρὰ πλήρης ἐν τῇ θειότητι τῆς,

διεκχέεται ἀπὸ τοῦ λίχνου τοῦ σπηλαίου ὡς ἀπὸ πηγῆς παραδεισίου καὶ καταρδεύει τὰς ψυχὰς ὅλον τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, τοῦ διυπῶντος ἀγάπην καὶ ἀπεκδεχομένου λύτρωσιν ἐκ τῶν δεινῶν αὐτοῦ. Καὶ ἡ χαρὰ αὕτη, ἡ φυγαδεύουσα μετὰ τῆς ἐλπίδος τὴν λύπην καὶ τὸν φόβον, ἐνισχύει τὴν πίστιν, ὅτι ὁ Πανάγαθος Θεὸς οὐκ ἔασει πειρασθῆναι ὑπὲρ ἃ δυνάμεθα, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν εἰς τὸ δύνασθαι ἡμᾶς ὑπενεργεῖν. Οὕτω δὲ ψυχὰ καὶ καρδίαι τῶν ἀνθρώπων, διερευνώσαι τοὺς ἀπὸ τῆς Βηθλεέμ φωτισθέντας ἀπεράντους χώρους τῶν ἀνεσπόμενων οὐρανῶν, εἰρηνεύουσιν ἐν τῇ βεβαιότητι, ὅτι ὑπεράνω τοῦ κόσμου παντὸς ἀγρυπνεῖ ἡ τὰ σύμπαντα διακυβερνώσα πρόνοια τοῦ μεγάλου ἐν Τριάδι Θεοῦ, ἐν τῇ ἐνανθρωπήσει τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν βεβαιοῦσα τοῦ πράγματος τὸ ἀσφαλές.

Ταύτην οὖν προσευχαῖς καὶ θυσίαις καὶ ἔργοις ἀγαθοῖς ἐξελισσόμεθα, ἵνα, φειδομένη τῶν πλασμάτων Αὐτῆς, ἀντικαταπέμψῃ τῷ πλήθει τῶν ἀνομιῶν τῶν τοῦ ἄπειρον Αὐτῆς ἔλεος καὶ τὴν ὑπερπερίσσειαν τῆς χάριτος Αὐτῆς ἐπὶ τὸν κόσμον σύμπαντα, εἰρηνεύουσα αὐτὸν καὶ προὔνοουσα καὶ νίκην κατὰ κράτος ἐπιβραβεύουσα κατὰ τῶν δυνάμεων τοῦ κακοῦ. Ἐπὶ δὲ τὴν Ἑλλάδα, τὴν προμαχοῦσαν εἰς τὰς ἐπάλλξεις τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς πίστεως τῶν αἰώνιων ἀνθρωπιστικῶν ἰδανικῶν, ὑπὲρ ὧν ὁ Χριστὸς καὶ ἐπὶ γῆς ὤφθη καὶ ἐπὶ Σταυροῦ ἐμαρτύρησε, δόξῃ Κυρίου νίκην καὶ ἀναψυχὴν καὶ εἰρήνην, εἰς δόξαν καὶ κραταίωσιν τῆς ἀγίας Αὐτοῦ Ἐκκλησίας.

Ἀπὸ τοιούτων οὖν θεοδορητῶν ἐλπίδων αἰσιον καὶ εὐτυχῆ καὶ χριστοτερεπῆ τὸν νέον ἐνιαυτὸν τῆς χρησιότητος τοῦ Κυρίου προμνηστεύομενοι, ὅσα δ' ἐφέτα καὶ καταθύμια ἀγαθὰ ἐν ὑγείᾳ ἀδιαπίπτω τῇ Ὑμετέρᾳ περισπουδάσιω Παναγιότητι προσεπυχόμενοι, ἀσπαζόμεθα Αὐτὴν μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης ἐν Χριστῷ γεννηθέντι.

Ἀθήνησι μηνὸς Λεκεμβρίου κδ' οωτηρίου ἔτους α' ρ' μ' η'

Τῆς Ὑμετέρας περιποθήτου ἡμῖν Παναγιότητος ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς

† Ὁ Ἀθηνῶν ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Ὁμοῖα Γράμματα ἐστάλησαν πρὸς τοὺς Πρωθιεράρχας καὶ τῶν λοιπῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ (530)

Ἀριθ. } Πρωτ. 2800 Ἀθήναι τῆ 10 Δεκεμβρίου 1948
} Διεκ. 323

Πρὸς τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐξετάσασα τὸ ὑπὸ τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἐκπονηθὲν καὶ ἐγκριθὲν πρόγραμμα τῶν μαθημάτων τῶν Κατηχητικῶν σχολείων ἐνέκρινε τοῦτο ὡς ἐξυπηρετικὸν τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐπιδιωκομένων ἱερῶν σκοπῶν. Ποῖοι οἱ σκοποὶ καὶ ποῖοι οἱ διανοιγόμενοι ὑπὸ τοῦ προγράμματος ὀρίζοντες τοῦτο γίνεται φανερὸν ἐκ τῆς εἰσηγητικῆς ἐκθέσεως καὶ ἐκ τοῦ ὅλου διαγράμματος τῶν μαθημάτων. Τοῦτο ὡς εἶναι συντεταγμένον δίδει ἐποπτικὴν εἰκόνα τῆς λειτουργίας καὶ ὀργανώσεως τοῦ ὅλου Κατηχητικοῦ Σχολείου. Ἐχει δι' ἐλπίδος ἡ Ἱερά Σύνοδος ὅτι ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ πρόκειται νὰ προκύψουν ἀγαθὰ καὶ εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως τῆς χριστιανικῆς ὀρθοδόξου συνειδήσεως τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος ἀναμένει ἐκ τῆς προσθήκης νέου προγράμματος εἰς τὸ ἤδη ἐφαρμοζόμενον τοιοῦτον μεγαλυτέραν ὠφέλειαν ἐκ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων τόσῳ μᾶλλον ὅσῳ ἡ ἐφαρμογὴ περισσοτέρων τοῦ ἐνὸς προγραμμάτων εἰς αὐτὰ θὰ καταδείξῃ τὰ πλεονεκτήματα ἢ τὰ μειονεκτήματα τῶν μεθόδων τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν τρόπων τῆς διατάξεως τῆς διδασκείας ὅπως οὕτως ὥστε βαθμηδὸν καὶ κατ' ὄλιγον νὰ καταρτισθῇ ἐν ἐνιαίῳ καὶ πληρέστερον πρόγραμμα προσαρμοζόμενον ἐκάστοτε πρὸς τὴν ἀποκωμμένην πείραν τοῦ διδάσκοντος προσωπικοῦ καὶ τοῦ ἐποπτεύοντος τὴν λειτουργίαν τῶν Κατηχητικῶν οἰκείου Ἱεράρχου, ἀφοῦ μάλιστα ὁ θεσμὸς τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου δὲν ἀριθμεῖ μακρὸν βίον διὰ τὰ ἐπαγιοῦτο ἢ μορφή καὶ ἡ καρποφορωτέρα ἀπόδοσις τῆς λειτουργίας του.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐγκρίνασα καὶ δεύτερον πρόγραμμα παρὰ τὸ ἐν ἰσχύϊ ὑπάρχον δὲν σκοπεῖ οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον νὰ μειώσῃ τὴν ἀξίαν καὶ τὴν χρησιμότητα τοῦ ἄχρι νῦν ἐφαρμοζόμενου προγράμματος, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπιθυμεῖ νὰ ἐναρμονίσῃ τὰς ἱεραποστολικὰς δυνάμεις διὰ τὰ μὴ ἐκινδύνευον οἱ καθοδηγοῦντες αὐτὰς νὰ ἔλθουν εἰς πρόστριβας λόγῳ τοῦ ἰδιαίτερου τρόπου τῶν ἀντιλήψεων τῶν ὡς πρὸς τὴν μέθοδον τῆς διδασκαλίας καὶ τὸ εἶδος καὶ τὴν κατάταξιν τῶν μαθημάτων εἰς τὰ διαφόρων κατηγοριῶν Κατηχητικὰ Σχολεῖα.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος θὰ ἠσθάνετο βαθεῖαν ἱκανοποίησιν ἐὰν διεπίστωνε πλήρη συνεργασίαν ὅλων ὅσοι μετ' ἐνθέου ζήλου ἀπεδύοντο εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς στερεώσεως καὶ ἀναδείξεως τοῦ θεσμοῦ τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου. Πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ὄρων τῆς μᾶλλον εὐρύθμου λειτουργίας τῶν Κατηχητικῶν Σχο-

λείων προτρεπόμεθα ὅπως οἱ ἐνδιαφερόμενοι δι' αὐτὰ ἔχουν ὑπ' ὄψιν τὰ ἀκόλουθα :

Ἄπαντα τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα, τὰ λειτουργοῦντα κατὰ περιφερείας ἐκκλησιαστικὰς ὡς εἶναι αἱ Μητροπόλεις, ὀφείλουν νὰ ἔχουν τὴν ἐξάρτησιν τῶν ἀπὸ τὸν οἰκεῖον Μητροπολίτην. Οὗτος ὡς φορεὺς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας ἀσκεῖ αὐτοδικαίως τὴν ἐποπτείαν καὶ τὸν ἔλεγχον τῆς διδασκαλίας, ἐκλέγει τὸ πρόγραμμα καὶ ρυθμίζει ἐν γένει τὴν λειτουργίαν τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων. Οἱ κατηχηταὶ παντὸς Κατηχητικοῦ Σχολείου διορίζονται καὶ παύονται ὑπὸ τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου.

Οἱ ἐφημέριοι ὡς ἐπὶ μέρους ποιμένες τῶν ἐνοριῶν εἶναι οἱ μόνοι ἀρμόδιοι νὰ προΐστανται εἰς τὴν ἴδρυσιν καὶ λειτουργίαν τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων τῶν ἐνοριῶν τῶν, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν εἶναι ὅλοι δεόντως κατηχητισμένοι, διὰ τὰ ἀναλαμβάνον τὸ ἱερὸν τοῦτο καθήκον. Ἐὰν τινὲς ἐξ αὐτῶν θὰ ἐθεώρουν ἑαυτοὺς ἐπαρκεῖς καὶ ἐφιλοτιμοῦντο νὰ ἀσκήσουν τὸ ἔργον τοῦ κατηχητοῦ, μόνον κατόπιν συνεννοήσεως μετὰ τοῦ Μητροπολίτου, μόνον κατόπιν ἐγκρίσεως αὐτοῦ, θὰ ἀνελάμβανον τὴν διδασκαλίαν τῆς Κατηχησεως, τῆς ὁποίας τὴν ἔκτασιν καὶ τὸ εἶδος θὰ καθόριζεν ἄλλοις οἰκείου Μητροπολίτης.

Οὐδέποτε οὔτε ὁ ἐφημέριος ὁ ἄμοιρος προσόντων κατηχητοῦ θὰ ἠδύνατο νὰ παρεμβάλῃ προσκόμματα εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου ἐντὸς τοῦ ναοῦ ἢ ἐντὸς τῆς ἐνορίας του, οὔτε πάλιν ὁ οἰοσδήποτε προσοντούχος κατηχητῆς δικαιούται νὰ παραμερίσῃ τὸν κανονικὸν ἐφημέριον ἀπὸ τοῦ νὰ διδάσκῃ εἰς Κατηχητικὰ Σχολεῖα, ἐφ' ὅσον ἔχει τὴν ἱκανότητα καὶ ἐφ' ὅσον ἡ ἱκανότης του αὐτῆ ἔχει πιστοποιηθῇ ὑπὸ τοῦ οἰκείου ἱεράρχου. Τὸ κέντρον τῆς κατηχητικῆς κινήσεως εἶναι ὁ Ἱεράρχης.

Ὑπομιμνήσκοντες Ὑμῖν τὴν ὑπ' ἀριθμ. 1446 ἐ. ἔ. ἐγκύκλιον τῆς Ἱεράς Συνόδου, γνωρίζομεν Ὑμῖν ὅτι πᾶς ἱερεὺς ὅστις ἔχει τὰ προσόντα καὶ ἀρνεῖται νὰ διδάξῃ ὡς κατηχητῆς ἢ καὶ νὰ ἰδρύσῃ, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχει, Κατηχητικὸν Σχολεῖον, ὁ τοιοῦτος δέον νὰ ἐκπίπῃ ἀπὸ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τοῦ Ὁφφικίου καὶ νὰ παρεμποδίζετα ἡ προαγωγή αὐτοῦ εἰς ἀνωτέρους βαθμοὺς μισθολογικῆς καταστάσεως.

Ὁ Μητροπολίτης δικαιούται νὰ ὀρίξῃ τοῦ καὶ πότε καὶ ὑπὸ ποίῳ προσώπων θὰ ἰδρύνωνται καὶ θὰ λειτουργοῦν τὰ Κατηχητικὰ. Εἰς αὐτὸν δέον νὰ ὑποβάλλωνται αἱ ἐκθέσεις περὶ τῆς πορείας τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς συνεννοούμενος μετὰ τοῦ διευθυντοῦ καὶ τεχνικοῦ ὀργανωτοῦ ὅλων τῶν σχολείων τῆς ἐπαρχίας ὀφείλει νὰ ὑποβάλλῃ εἰς τὴν Ἱεράν Σύνοδον ἔκθεσιν ἐν τῇ ὁποίᾳ νὰ σημειώσῃ τὰ ἀποτελέσματα τῆς λειτουργίας τῶν καὶ νὰ ἐκφέρῃ τὰς κρίσεις του περὶ τῆς ὀρθοτέρας καὶ καρποφορωτέρας ἀποδόσεως τῶν.

Οἱ ἐφημέριοι καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ συμβούλια ὀφείλουν νὰ διευκολύνουν εἰς πᾶσαν περίπτωσιν καὶ κατὰ οἰονδήποτε τρόπον τὸ ἔργον τῶν Κατηχητῶν, ἵνα κυριαρχῇ ἐν πᾶσι ἡ εὐπρέπεια καὶ ἡ τάξις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Αἱ ἐφορεῖαι τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων εἶναι πρέπον νὰ προεδρεύωνται ὑπὸ τῶν ἐφη-

μερίων τῶν προϊσταμένων τῶν ἱερῶν ναῶν, ἔστω καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ἔχουν τὰ προσόντα τῆς ἡγεσίας καὶ τοῦτο ἵνα μὴ καταφρονῆται ἡ ἱερατικὴ τῶν ἐξουσία. Μόνον ἐφ' ὅσον ὁ ἐφημέριος εἶναι ἀκατάλληλος διὰ τοιαύτην προεδρίαν θὰ κρίνεται ὑπὸ τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου καὶ θὰ ρυθμίζεται τὸ ἐποπτικὸν ἔργον τῆς ἐφορείας ὑπὸ τοῦ ἰδίου.

Οἱ κατηχηταὶ ὀφείλουν νὰ ὀδηγοῦν τοὺς μαθητὰς εἰς τοὺς ἐξομολογητὰς καὶ νὰ τοὺς παρασκευάζουν ἐν γένει εἰς τὴν μετάληψιν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων.

Οἴκοθεν ἐννοεῖται ὅτι ἐπίκουροι εἰς τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα ὀφείλουν νὰ ἔρχονται τὰ Τοπικὰ Συμβούλια τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας θεραπεύοντα ἀναλόγως τῶν πόρων τῶν τὰς στοιχειώδεις ἀνάγκας τῶν σχολείων. Πᾶσα δὲ παραγγελία βιβλίων, εἰκόνων ἢ ἄλλων ἐποπτικῶν μέσων διδασκαλίας βαρύνουσα τὸ Τοπ. Συμβούλιον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας θὰ ἐγκρίνεται καὶ ἐκτελεῖται ὑπ' αὐτοῦ.

Πρὸς τὰς κατευθύνσεις αὐτὰς ρυθμίζοντας τὰς σκέψεις καὶ τὰς ἐνεργείας Ὑμῶν καὶ ἀμέριστον τὴν στοργὴν Ὑμῶν διαδηλοῦντες πρὸς τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα τὰ λειτουργοῦντα εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς Ὑμῶν περιφερείας θέλετε προαγάγει τὸν ἱερὸν αὐτὸν θεσμόν, ὁ ὅποιος προῶρισται νὰ στερεώσῃ καὶ νὰ εὐθύνῃ τὴν ὁρθόδοξον χριστιανικὴν πίστιν εἰς τὴν καρδίαν τῆς νεότητος καὶ κατ' ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν γονέων καὶ ἐφ' ὅλης τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας. Τὰ ὕλιστικά ρεύματα τὰ ὁποῖα ἀπλοῦνται ἐπικινδύνως ἐν μέσῳ τῶν λαῶν εἰς βάρος τῆς πνευματικῆς τῶν σταδιοδρομίας καὶ εἰς βάρος τῆς ἐλευθέρως προσωπικότητος τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἀγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας ἐπιβάλλουν ἐντονωτέραν τὴν προσοχὴν καὶ ἐπιτακτικώτερον τὸ καθήκον ὅπως τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα ἐδραιωθοῦν εἰς τὴν ψυχὴν τῶν πιστῶν καὶ ἐκτιμηθῇ ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας ἡ λειτουργία τῶν ὡς εἰς τῶν εὐγενεστέρων καὶ ὑψηλοτέρων σχολῶν αὐτῆς.

- † Ὁ Ἀθηνῶν ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ Πρόεδρος
- † Ὁ Ξάνθης ΙΩΑΚΕΙΜ
- † Ὁ Διδυμοτείχου ΙΩΑΚΕΙΜ
- † Ὁ Σάμου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ
- † Ὁ Σερρών ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
- † Ὁ Ἐλασσάνος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ
- † Ὁ Ἀλεξανδρουπόλεως ΙΩΑΚΕΙΜ
- † Ὁ Ζακύνθου ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
- † Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ
- † Ὁ Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος ΙΑΚΩΒΟΣ
- † Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν ΧΕΡΟΥΒΕΙΜ
- † Ὁ Ἡλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ
- † Ὁ Φωκίδος ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Κοτζιάς

Ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ ἀμαρτωλοῦ ἀδυνατεῖ νὰ ἴδῃ τὸν Λυτρωτὴν τοῦ Χριστοῦ πρὶν νὰ ἴδῃ καὶ αἰσθανθῇ τὰς ἀμαρτίας του.

Ο ΕΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΠΡΟΣΗΛΥΤΙΣΜΟΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΕΙΣ ΑΡΘΡΟΝ ΤΟΥ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΥ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ «THE CHRISTIAN CENTURY»

Ἄρθρον τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου
«. ΑΜΙΑΚΑ ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ

Τὸ ἀμερικανικὸν θρησκευτικὸν περιοδικὸν «Christian Century» ἐν τῷ φύλλῳ του τῆς 17 Νοεμβρίου ἔ. ἔ. ἐδημοσίευσεν τὸ κάτωθι ἄρθρον, ὑπὸ τὸν τίτλον «Θρησκευτικὴ ἐλευθερία ἐλλείπει ἐν Ἑλλάδι» :

«Εἰς χώρας ὅπου δὲν ὑπάρχει πολιτικὴ ἐλευθερία, ἡ ἐξάσκησις τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας ἐκ μέρους τῶν Χριστιανῶν ἐδημοσίευσεν κατ' ἐπαναληθινὴν κλίμα ἐν τῷ ὅποιῳ τὰ βασικὰ ἀνθρώπινα δίκαια ἀνεγνωρίσθησαν. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἐν Ἑλλάδι οὔτε πολιτικὴ, οὔτε θρησκευτικὴ ἐλευθερία ἐπιτρέπεται ἐκ μέρους τοῦ καθεστώτος, τὸ ὁποῖον βοηθοῦμεν νὰ εὐρίσκηται ἐν τῇ ἐξουσίᾳ. Τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα ἐκηρύχθη εἰς ὁλόκληρον τὴν Ἑλλάδα ὁ στρατιωτικὸς νόμος. Συγχρόνως ἡ ὑπηρεσία τῶν θρησκευτικῶν νέων ἀναφέρει, ὅτι εἰς γλιεσθίς κατεδικάσθη εἰς θάνατον ὑπὸ τοῦ στρατοδικείου ἐν Καβάλλᾳ δι' ἄρνησιν ὑπηρεσίας ἐν τῷ ἑλληνικῷ στρατῷ. Ἐτερον τηλεγράφημα μετὰ μίαν ἢ δύο ἡμέρας μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ἐν Ἀμαλιάδι μέλος τῆς ἐλευθέρως εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας κατεδικάσθη εἰς φυλάκισιν τριῶν καὶ ἡμίσεως μηνῶν καὶ εἰς βαρὺ πρόστιμον διὰ προσηλυτισμὸν ἐνεργούμενον διὰ παρανόμων μέσων. Οὗτος ἔκαμεν ἔρρεσιν καὶ ἀρέθην ἐλευθέρως μέχρις ἐξετάσεως τῆς ὑποθέσεώς του ὑπὸ τοῦ ἐφετερίου. Αἱ καταδικαὶ αὗται φανεροῦν μίαν φρικτὴν κατάστασιν. Ὁ περιορισμὸς τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας ὀφείλεται, ἂν δὲν δικαιολογῆται, ἀπὸ ὑφισταμένην κακοδιοίκησιν πολλὰ ἔτη πρὸ τοῦ 1939, εἰς τὴν ἡθικὴν ἀπαθλίωσιν τῆς ζωῆς κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν διγύνοιαν ἢ ὁποῖα ὑφίσταται ἔκτοτε. Ἄλλ' ἢ καταπίεσις τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας πρέπει νὰ ἀποδοθῇ εἰς τοὺς νόμους τῆς ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας [sic!], οἱ ὁποῖοι ἐπιτρέπουν καταδίωξιν θρησκευτικῶν ὁμάδων δι' εὐαγγελιστικὴν ἐνέργειαν καὶ οἱ ὁποῖοι ἐμπνέονται, ἂν δὲν ὑπαγορεύονται ἐκ μέρους αὐτῆς. Ἡ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου εὐθύνη θὰ ἔπρεπε νὰ ἀναγνωρισθῇ ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, τοῦ ὁποῖου ἡ κυριαρχοῦσα Ἐκκλησία ἐν Ἑλλάδι εἶναι μέλος. Τὸ Οἰκουμενικὸν Συμβούλιον ἀνέλαβε νὰ διακηρύξῃ «ἀποδοχὴν τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας», ἐπισήμως γενομένην ἐν Amsterdam. Τὸ ὀλιγώτερον τὸ ὁποῖον ἡ κεντρικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου δύναται νὰ κάμῃ εἶναι, νὰ ἀναγνωρίσῃ ὅτι αἱ ἀρχαί, τὰς ὁποίας προσεκήρυξε, παρεβιάσθησαν, καὶ νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ προσβάλλοντος μέλους τῆς (τῆς ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας) ἐπὶ τῆς γενομένης παραβιάσεως. Ἐὰν ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία διορθώσῃ τὰς μεθόδους τῆς, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ τίποτε περαιτέρω. Ἄλλ' ἐὰν δὲν ἐνεργήσῃ τίποτε, τὸ Οἰκουμενικὸν Συμβούλιον ὀφείλει ἐναντι τῶν λοιπῶν ἐκκλησιῶν μελῶν του νὰ ἀπαλλαγῇ τῶν εὐθυνῶν, διὰ πράξεις αἱ ὁποῖαι κατασκευοφαντοῦν τὰς ὑψηλὰς ὑποσχέσεις τοῦ Amsterdam».

Εἶναι λυπηρὸν ὅτι τὸ ἔγκριτον περιοδικόν, προφανῶς ἐν παντελεῖ ἀγνοία τῶν ἐν Ἑλλάδι πραγμάτων, ἐδημοσίευσεν τὸ ἀνωτέρω ἄρθρον, καθαρπτόμενον τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς, ἧς αἱ ἀρχαὶ φέρονται ἐμπνέουσαι τὴν ὑποτιθεμένην θρησκευτικὴν καταδίωξιν τῶν εἰς ἄλλα θρησκευτὰ ἀνηκόντων. Οἱ καλοὶ Ἕλληνας, οἱ ὁποῖοι ἐξήτησαν μὲ

τόσην κακοπιστίαν καὶ συκοφαντικὴν διάθεσιν διὰ τὴν ὑποτιθεμένην πατρίδα των τὴν προστασίαν τοῦ περιοδικοῦ, δύνανται νὰ χαροῦν διὰ τὴν ἐξ ὑπατιότητός των δυσφήμησιν τῆς.

Τὸ λυπηρὸν δὲν ἔγκειται τόσον εἰς τὰ πρόχειρα σχόλια καὶ εἰς τὰς ἀνευθύνους ὑποδείξεις, ὅσον εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ἀκριτῶς καὶ ἀνεξελέγκτως ἐγράφη ὅ,τι ἐγράφη καὶ μάλιστα ὄχι τόσον ἐπὶ δυσφημήσει τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς, ὅσον ἐπὶ εἰς ἀνακρίβειαν καὶ ἀσύστατον εἰδησιολογίαν διαφωτίζει τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ τοῦ περιοδικοῦ καὶ διὴ ἐπὶ θρησκευτικῶν ζητημάτων.

Καὶ πρῶτων ὀλίγα λέξεις ἐπὶ τῶν γεγονότων τῶν κατὰ τὸ περιοδικὸν πιστοποιούντων τὴν ἐν Ἑλλάδι ἔλλειψιν θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, βασιζομένης ἐπὶ τῆς ἐλλείψεως πολιτικῆς ἐλευθερίας.

Οἱ λεγόμενοι «μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά» ἤγουν χιλιασταί, (ὧν ὁ στενότατος σύνδεσμος μετὰ ὑπόπτων καὶ καταχθονίων πολιτικῶν ὁργανώσεων ἀπεδείχθη περιτράνωσ ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας), προσπαθοῦν διὰ πλουσιωτάτων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οικονομικῶν μέσων, (ὧν ἀγνοεῖται ἡ προέλευσις), νὰ προπαγανδίσουν τὰς θεωρίας των παρὰ τοῖς ἀπλοϊκωτέροις ἐπὶ δημοουργία πολιτικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἀνωμαλίας, οὐχὶ ἀγνώστου διὰ παρομοίων ἐνεργειῶν των—ὡς γνωρίζω—καὶ εἰς τὰς ἀμερικανικὰς δικαστικὰς ἀρχάς. Ἐρωτῶ δὲ τὸ ἔγκριτον περιοδικὸν C. C., ἡ ἀπαγόρευσις ὠμῆς ἐξαγορᾶς συνειδήσεων καὶ θρησκευτικῶν πεποιθήσεων τοῦ ἀπλοϊκωτέρου καὶ πεινῶντος μάλιστα λαοῦ, ἀποτελεῖ περιορισμὸν τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας;

Ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους, εἰς τὸ ὁποῖον, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸ ἑλληνικόν, ἡ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία καὶ ὁ ἐν πολέμῳ ὑπὲρ τῆς Πατρίδος θάνατος θεωρεῖται ἐν τῶν ἱερωτέρων ὄχι νομικῶν ἀλλ' ἠθικῶν καθηκόντων, εἶναι καθιερωμένη διὰ νόμου ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου κατὰ τῶν ἄνομων τὴν ἱεράν ταύτην πρὸς τὴν Πατρίδα των ὑποχέων. Οὐδέποτε δὲ ἡ σπανιώτατα ἐφημερόσθη ἡ ποινὴ αὕτη, διότι τὸ προῖον τῶν προδοτῶν εἶναι εὐτυχῶς λίαν περιορισμένον ἐν Ἑλλάδι. Ὁ λόγος τῆς «ἀντιρρήσεως τῆς συνειδήσεως» (conscientious objection) εἶναι παρ' ἡμῖν νομικῶς καὶ ἠθικῶς ἀγνωστος καὶ ἀκατανόητος. Ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει ἀπαράδεκτος, ὅταν προβάλλεται ἀπὸ πρόσωπα οὐχὶ ἀποδεδειγμένης ἐντιμότητος καὶ ἀνωτέρας θρησκευτικῆς ἀντιλήψεως καὶ πεποιθήσεως. Ἐπειδὴ δὲ εἶναι ἴσως δύσκολον εἰς μερικὸς ἐκ τῶν ἀμερικανῶν φίλων μας νὰ ἀντιληφθοῦν τὴν τοιαύτην μας νοοτροπίαν, θὰ τοὺς ἠρώτων, τί θὰ ἔλεγον, τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἡ Κυβέρνησις των προσπαθεῖ διὰ τοῦ γενναίου ἑλληνικοῦ στρατοῦ νὰ ἀποσοβῆται καὶ ἀποκρούσῃ τὸν διὰ τὴν Ἑλλάδα βέβαια εἰς πρώτην γραμμὴν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν Ἀμερικὴν αὐτὴν καὶ τὸν κόσμον ὀλόκληρον ἐπικρεμάμενον κινδυνὸν τῆς πλήρους ἀνατροπῆς τῆς κοινωνικῆς καὶ θρησκευτικῆς τάξεως, ἂν ὅλοι οἱ Ἕλληνες αὐριοι προέβαλον τὴν «ἀντίρρησιν ταύτην τῆς συνειδήσεως», ὁ δὲ νόμος ἤργει, διὰ νὰ μὴ θιχθῇ διήθεν ἡ ἐλευθερία; Προφανῶς λοιπὸν δὲν πρόκειται

περὶ περιορισμοῦ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, ἡ ὁποία εἶναι ἀπόλυτος ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ περὶ ἀπατηλῆς διὰ τὴν ἀμερικανικὴν «κατανάλωσιν» δικαιολογίας ἐκ μέρους ἀπατρίδων ἑλλήνων, ἀποφυγῆς τῆς στρατιωτικῆς των ὑποχρεώσεως καὶ πολὺ περισσότερον περὶ κεκαλυμμένης προσπαθείας πρὸς παράλυσιν τῶν ἔθνικῶν δυνάμεων, δι' ἣν ἐργάζονται ὀλίγοι καλοὶ Ἕλληνες, ὡς μυστικοὶ πράκτορες ἔξωθεν ὁργανώσεων, ἐπὶ ἐξουδετερώσει τῆς ἐκ τῆς Ἀμερικῆς κυρίως παρεχομένης βοήθειας πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ κινδύνου τῆς ἐξαφανίσεως τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους καὶ τοῦ ἑλληνισμοῦ.

Κατὰ ταῦτα, ὁ ἐκδότης τοῦ C. C. πρὶν ἢ ἀναγὰγῃ τὴν κοινοτάτην ταύτην περίπτωσιν ἐξαπατήσεως εἰς περιωπὴν ζητήματος περιορισμοῦ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δέχομαι ὅτι τὸ ἔκαμε ἀπὸ ὑπερβολὴν χριστιανικῆς διαθέσεως, ὡφείλε νὰ ἐξετάσῃ οὐ μόνον τὰς παρ' ἡμῖν κρατούσας συνθήκας, ἀλλὰ καὶ τὸ ποῖον τῶν ἐπικαλουμένων ὑπὲρ ἑαυτῶν τὴν «ἀντίρρησιν τῆς συνειδήσεως», καὶ τότε νὰ ἀποφανθῇ μετὰ τόσης δὲ θετικότητος, ἂν πρόκειται περὶ περιορισμοῦ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας ἢ ὄχι. Ἄν δὲ ἡ Ἀμερικανικὴ Πολιτεία, ἡ ὁποία οὔτε ποτὲ ὑπέστη ἐπίθεσιν τινα, οὔτε εὐρίσκειται εἰς τὴν ἀξιόθρηνητον οικονομικὴν ἠθικὴν καὶ πολιτικὴν κατάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν ἐξαναγκαστικῶς εὐρίσκειται ἡ Ἑλλάς ἐκ τῆς κακουργίας των γειτόνων τῆς καὶ τῆς προδοσίας κακῶν τέκνων τῆς, ἐνῶ θὰ ἠδύνατο καὶ θὰ ἐδικαιοῦτο μετὰ τὸν ρόλον τὸν ὁποῖον ἔπαιξεν εἰς τὸν πόλεμον νὰ εὐημερῇ, ἂν, λέγω, ἡ Ἀμερικὴ κατὰ πάντα εὐτυχοῦσα περιορίσειν αὐστηρότατα ἐν καιρῷ πολέμου εἰς στρατόπεδα συγκεντρώσεως τοὺς ὀλιγίστους «ἀντιρρησίας τῆς συνειδήσεως» τῆς ἠθικῆς δὲ ποιότητος τῶν «Κουακέρων» καὶ «φίλων», τί θὰ πρέπει νὰ κάμῃ ἢ μικρὰ πτωχὴ καὶ δυστυχῆς Ἑλλάς, ἐναντι ἀμφιβόλου ἠθικῆς ποιότητος πρακτόρων; Αὕτη βαλλομένη ἔξωθεν καὶ ἔσωθεν κατὰ τὸν χειριστὸν καὶ αἰσχρότερον τρόπον, προσβάλλεται ἡδη ἠθικῶς καὶ ὅλως ἀδικαιολογητῶς καὶ παρ' ἐκείνων, παρ' ὧν θὰ ἐδικαιοῦτο περισσοτέρας ἀκριβῶς χριστιανικῆς κατανοήσεως καὶ συμπαθείας. Γίνεται ἄρα γε ἀντιληπτὸν ἐκ μέρους τοῦ C. C. ὅτι ἀκριβῶς ἀντιθέτως πρὸς τὸν διυσχυρισμὸν του, ὅτι ἡ Ἑλλάς βοηθεῖται ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν διὰ νὰ καταλύῃ τὰς θρησκευτικὰς ἐλευθερίας, ὅτι διὰ τῆς ἠθικῆς συνδρομῆς τὴν ὁποίαν τοῦτο δίδει εἰς τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἑλλάδος ἐξουδετερώνει ἀκριβῶς καὶ καταλύει τὴν βοήθειαν τὴν ὁποίαν ἡ Ἀμερικὴ δίδει διὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ δι' αὐτὴν τὴν ἰδίαν, ἀλλὰ, καὶ δι' ἑαυτήν; Εἶναι τοῦτο τὸ ὁποῖον θέλει τὸ C. C.; Εἶμαι πλέον ἢ βέβαιος ὅτι ὄχι, καὶ ὅτι τὸ C. C. ἔγινε κλασσικὸν θῦμα τῆς χριστιανικῆς ἐπιστήσεως του.

Ἔπειτα. Ὁ ἐν Ἀμαλιάδι (λέγε Ρόδῳ) καταδικασθεὶς «εὐαγγελικὸς» εἰς φυλάκισιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν μάλιστα μετ' ἔφρασιν (κακῶς) ἀπῆλλάγῃ, παρεβή οἱ τὴν διάταξιν ὑφισταμένου νόμου, ὡς πρὸς τὴν ἐν τῇ ἐπιχειρομένη, ὑποχρεωτικὴν δῆλωσιν τῆς προελεύσεώς των, ἀκόμη καὶ ἂν πρόκειται καὶ περὶ τῆς ἐπισήμου

θησεύσεως τοῦ κράτους, τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ταύτην μάλιστα τὴν παρανομίαν ἀνεγνόρισεν ὁ ἴδιος ὁ ὑπεύθυνος εἴτε ὑποκριτικῶς, εἴτε ἐν στιγμῇ παροξυσμοῦ εὐλιχνείας. Καὶ ἐρωτῶ, ἀντὶ τὸ C. C. νὰ ἀναγάγῃ καὶ τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο εἰς ζήτημα περιορισμοῦ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, παρασυρθὲν ἐκ τῶν ἀνακριβῶν εἰσηγήσεων τοῦ καλοῦ ἕλληνας εὐαγγελικοῦ, ὁ ὁποῖος τὸ ἠνόχλησε συκοφαντικῶς διὰ τὴν πατρίδα του, δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξετάσῃ τὸ ζήτημα τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου, ὁ ὁποῖος ἀκριβῶς ἐν τῷ φιλελευθέρῳ του πνεύματι ἐπιτρέπει πᾶσαν δημοσίευσιν, ἀρκεῖ νὰ εἶναι γνωστὴ καὶ συνεπῶς ὑπεύθυνος ἢ προέλευσις του, πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ἀπατηλοῦ καὶ συνεπῶς μὴ χριστιανικοῦ διὰ τοὺς ἀνιδεοὺς θρησκευτικοῦ προσηλυτισμοῦ; Τὸ C. C. θὰ συνεβούλευεν ἀνευ ἐτέρου ἐν Ἀμερικῇ, τὴν παραβάσιν τῶν ὑφισταμένων νόμων; Διὰ τὴν Ἑλλάδα ὅμως θεωρεῖ ταύτην ἀντικείμενον περιορισμοῦ θρησκευτικῆς ἐλευθερίας; Καὶ δὲν ἠνόχλησε τὸ C. C. τὸ ἐρώτημα, διατὶ ἄρα γε ὁ «εὐαγγελικὸς» ἀπέφυγε νὰ δηλώσῃ τὴν προέλευσιν τοῦ εὐαγγελισμοῦ του; Μήπως, διότι τὸ χριστιανικὸν κοινὸν θὰ παρέμενε πιστὸν εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν τῆς ἰδικῆς του ἐκκλησίας καὶ θὰ ἄφηνε ἀχρησιμοποίητον τὸν εὐαγγελισμὸν «τοῦ εὐαγγελικοῦ»; Δὲν προκρίνεται συνεπῶς καὶ ἐδῶ περὶ περιορισμοῦ ἐν Ἑλλάδι τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ περὶ ἀπατηλῆς καὶ ὑποκριτικῆς παραβάσεως τοῦ νόμου πρὸς ἐπιτυχίαν κακῶς ἐννοουμένου εὐαγγελισμοῦ καὶ προπαγάνδας εἰς βῆρος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ ἐν προκειμένῳ ἀδικεῖ διπλᾶ ἐαυτὸ τὸ C. C.

Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, τῆς θρησκευτικῆς δηλονότι ἐλευθερίας καὶ τοῦ ἐλευθέρου εὐαγγελισμοῦ, ἐπιθυμῶ νὰ ἐπαναλάβω ὅτι ἀνέπτυξα πέρουσι εἰς τὴν ἐν St. Sergue τῆς Ἑλβετίας συζήτησιν περὶ τοῦ εὐαγγελισμοῦ, ἐν τῇ συσχέσει μίᾳς τῶν ἐπιτροπῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου.

Ὁ εὐαγγελισμὸς (ἡ διάδοσις τοῦτέστι τῆς πίστεως καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ καὶ μόνον) βεβαίως πρέπει νὰ εἶναι ἀπολύτως ἐλευθέρως. Τοῦτο δὲ γίνεται ἐν Ἑλλάδι, ὅπου οὐδεὶς θρησκευτικὸς περιορισμὸς ὑφίσταται καὶ ὅπου ἕκαστος ἀπολύτως ἀνενοχλήτως εἶναι ἐλευθέρως νὰ ἀλλάξῃ δόγμα ἢ θρησκεία κατὰ βούλησιν. Ἡ τοιαύτη ὅμως ἐλευθερία οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει μὲ τὴν τυχόν ἐξασκουμένην ἐνδιάθετον προπαγάνδα, τὸν κοινῶς λεγόμενον προσηλυτισμὸν, ἐπὶ ἀποσπάσει μελῶν τῆς μίᾳς ἐκκλησίας καὶ προσκολλήσει αὐτῶν εἰς τὴν ἄλλην, τὴν ἐπιχειροῦσαν τὸν ἐνδιάθετον τοῦτον προσηλυτισμὸν, ὅστις καὶ ἀπαγορεύεται. Οὗτος ἐξασκούμενος ἀποτελεῖ ὄχι τὸσον παράβασιν νόμου, διὰ τὴν τήρησιν τοῦ ὁποίου ἐνδιαφέρεται ἐπὶ τέλους ἢ καλῶς ἢ κακῶς διὰ ταύτην μεριμνῶσα πολιτεία, ὅσον παραβίασιν τῆς συνειδήσεως, ἐκ μέρους τῶν ἐπιχειρούντων ἐκβιαστικῶς καὶ ἀντιχριστιανικῶς νὰ πείσουν περὶ τῆς σφαλερότητος τοῦ δόγματος τοῦ προσηλύτου τῶν καὶ περὶ τοῦ ἀλαθῆτος δῆθεν τοῦ ἰδικοῦ τῶν δόγματος.

Προκειμένου δὲ περὶ χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν δὲν δύναται νὰ γεννηθῇ ζήτημα, ὡς τότε ἀνέπτυξα, ὅτι

καὶ πάντοτε μὲν, ἀλλ' ἰδίᾳ ἐν ταῖς δημιουργηθείσαις σχέσεσι μεταξὺ τῶν χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν ἐν τῇ οἰκουμενικῇ κινήσει ὁ προσηλυτισμὸς ὄχι μόνον πρέπει νὰ ἀπαγορεύεται, ἀλλ' οὐδὲ κἂν κατὰ φαντασίαν νοεῖται ἢ ἀνάπτυξις του ἐκ μέρους χριστιανικῆς ἐκκλησίας εἰς βῆρος ἄλλης, ἐφ' ὅσον ἀμφότεραι πιστεύουν καὶ κυρῶσονται ἀπαράλλακτως τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς Θεὸν καὶ Σωτῆρα.

Εἶναι ἄρα γε αἱ τοιοῦτον προσηλυτισμὸν ἐπιχειροῦσαι ἐκκλησίαι πεπεισμένοι, ὅτι εἶναι χριστιανώτεροι τῶν ἄλλων, καὶ ὅτι ἐνεκα τούτου ἐπιβάλλεται ὁ ἐκ μέρους τῶν προσηλυτισμὸς εἰς βῆρος τῶν ὀλιγώτερον κατ' αὐτὰς χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν; Ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ ἀνίερρον καὶ συνεπῶς ἀπαράδεκτον σκέψιν καὶ διάθεσιν ἐνεργείας ἐκ μέρους οἰασδήποτε ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ἂν ὑποθεθῇ ὅτι θὰ ἐτίθετο ὡς βῆσις καὶ ἀφετηρία προσηλυτιστικῆς ἐνεργείας καὶ δράσεως, τότε, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἐπὶ τῇ βῆσει τοιαύτης ἀρχῆς θὰ ἔπρεπε νὰ διεξάγεται ἐπίμονος προσηλυτισμὸς ἐκ μέρους τῶν πρώτων εἰς βῆρος τῶν δευτέρων, πάλιν ἡ προσηλυτιστικὴ αὕτη ἐνεργεία θὰ ἔπρεπε νὰ σεβασθῇ τὴν Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίαν, θεωρουμένην καὶ οὖσαν ὡς ἰκανῶς τουλάχιστον χριστιανικὴν, διὰ τὴν πλουσιωτέραν τῆς χριστιανικῆς παράδοσιν καὶ τὸν πλουσιώτερον χριστιανικὸν τῆς βίον εἰς μάρτυρας πίστεως καὶ ἔργα ἀγάπης. Κατ' ἀνθρώπον, ὡς λέγει καὶ ὁ Παῦλος (Α' Κορ. ια') καυχώμενοι, θὰ εἴχομεν τὴν ἀξίωσιν νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ὡς τοιοῦτη, διότι εἶναι, διὰ τοὺς εἰδόμενους, ὅτι εἶναι!

Ἄλλ' εὐαγγελισμὸς ἀποσκοπῶν τὴν διάλυσιν μίᾳς χριστιανικῆς ἐκκλησίας ὑπὲρ ἄλλης εἶναι πᾶν ἄλλο ἢ χριστιανικὸς καὶ ἐμπίπτει εἰς τὸν ταλανισμὸν τοῦ Κυρίου, ὅτι «πᾶσα βασιλεία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς ἐρημοῦται καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς οὐ σταθήσεται» (Ματθ. ιβ' 25) καὶ ὅτι «περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν, ποιῆσαι ἕνα προσηλύτου, καὶ ὅταν γέννηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γενένης διπλοτέρου ἡμῶν» (Ματθ. κγ' 15). Τοιοῦτος δὲ εὐαγγελισμὸς ἐν οὐδεμίᾳ περιπτώσει καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δύναται νὰ δικαιολογηθῇ καὶ οὐδὲ κἂν εὐαγγελισμὸς δύναται νὰ ὀνομασθῇ. Ἄν τὸ ἐπὶ μέρους ἄτομον, κατ' ἐλευθέρην ἐκτίμησιν, (ἀφ' ἧς οὔτε ἀποτρέπεται οὔτε περιορίζεται) ἐνσυνειδήτως προκρίνη ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν Ἐκκλησίαν, τοῦτο ἴσως οὐδὲν τὸ μεμπτὸν ἔχει, ὁ ἐκβιαστικὸς ὅμως προσηλυτισμὸς του ἀποτελεῖ αὐτὸς περιορισμὸν τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως καὶ ἁμαρτίαν, ἐφ' ἧς καὶ ἐβασίσθη ἢ ἐπὶ τοσοῦτους αἰῶνας διατήρησις τῆς διαίρεσεως τοῦ χριστιανισμοῦ, ἥτις ἐξακολουθοῦσα θὰ ἐπιφέρῃ τὴν πλήρη διάλυσιν καὶ ἐρήμωσιν τῆς χριστιανικῆς οἰκογενείας καὶ τῆς βασιλείας τῆς.

Ἀκριβῶς δὲ δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἐγένετο καὶ καταβάλλεται ἡ μεγάλη προσπάθεια τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως, διὰ τὴν ἀπόκρουσιν τῆς διὰ τῆς διαίρεσεως ἐπαπειλούμενης καταστροφῆς, ἥτις ὅμως θὰ ἐπιταθῇ, ἂν αἱ συνεργαζόμεναι ἐκκλησίαι, αἱ κοινῆς εἰς τὸν Ἰ. Χριστὸν ἔχουσαι πίστιν μὲ ἀπώτατον μάλιστα σκοπὸν τὴν ἑνωσίν των, θὰ ἐξακολουθήσουν

εργαζόμενοι ως συμβουλευεί τὸ C. C. ἢ μία ἐναντίον τῆς ἄλλης. Ἄν δέ τις ἐκκλησία ἐκ τῶν ἐν τῇ οἰκουμενικῇ κινήσει συνεργαζομένων ὁμολογουμένως ἢ ἀνομολογῆτως περιφρονῇ τὴν ἀρχὴν ταύτην καὶ νομίζει ὅτι, καὶ ἡ συνεργασία δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ ὁ εἰς βάρους τῶν ἄλλων συνεργαζομένων ἐκκλησιῶν προσηλυτισμὸς δύναται νὰ διενεργῆται, ἐπὶ ἐκδηλώσει τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως, τότε ἐκ μέρους τῆς ἐκκλησίας ταύτης σπουδαία ὑφίσταται παρεξήγησις ὡς πρὸς τὸν λόγον ὑπόθεσις τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως καὶ παρορᾶται ἐκ μέρους τῆς καὶ ὁ κύριος λόγος ὁ ὁποῖος χωρίζει τὰς διαφόρους ἐκκλησίας ἀπὸ τὴν ρωμαιοκαθολικὴν, αἱ μετὰ τῆς ὁποίας ἀντιθέσεις ἐν τῇ οἰκουμενικῇ κινήσει καταβάλλεται προσπάθεια ὅπως ἀμβλυθούσιν, καὶ αὐταὶ ἀκόμη.

Καὶ μίαν ἀκόμη λέξιν διὰ τὰς τελικὰς ὑποδείξεις τοῦ C. C.

Τὸ C. C. παριδὸν προφανῶς τὸν καταστατικὸν χάρτην τοῦ Οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου καὶ τὴν κατ' ἐπανάληψιν ὁρθῶς καὶ ἐπισημότατα τονισθεῖσαν ἔννοιαν αὐτοῦ, ὅτι τοῦτο δηλ. δὲν εἶναι ὑπερεκκλησία ὑπὲρ τὰς συνεργαζόμενας ἐκκλησίας καὶ ὅτι οὐδὲν ἀπολύτως δικαίωμα καὶ οὐδεμίαν πρόθεσιν ἐπεμβάσεως ἔχει εἰς τὰ interna corporis αὐτῶν, συμβουλευεῖ, κατὰ σοβαρώτατον μάλιστα τρόπον καὶ ἀνεξαρτήτως τῶν ἀνακριβῶν καὶ ψευδῶν προϋποθέσεων ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀναχωρεῖ, τὴν ἐπέμβασιν αὐτοῦ εἰς τὸ ζήτημα τῆς κατὰ τὸ περιοδικὸν ὑφισταμένης ἐν Ἑλλάδι παραβιάσεως τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας.

Ἄλλὰ παρὰ τὸ γεγονός ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸν Συμβούλιον οὐδὲν ἔχει δικαίωμα τοιαύτης ἐπεμβάσεως, ἐγὼ τοῦναντίον θὰ συνεβούλευον, ὅπως τοῦτο ἀπαξ διὰ παντός καὶ ἐπὶ σωφρονισμῶ τῶν ἐν προκειμένῳ τυχὸν ἀτακτουσῶν ἐκκλησιῶν καὶ ἐπὶ καθορισμῶ θετικῆς τακτικῆς ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλας σχέσεσιν αὐτῶν, καταδικάσῃ θετικῶς τὸν τυχὸν διενεργούμενον ἐναντίον ἀλλήλων προσηλυτισμὸν, ὡς καταλυτικὸν αὐτῆς τῆς ἰδέας τῆς οἰκουμενικότητος. Ὡς μέλος δὲ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς αὐτοῦ ἐπιφυλάσσομαι νὰ φέρω τὸ ζήτημα κατὰ τὴν προσεχῆ τῆς συνέλευσιν. Λυπούμαι διότι τὸ C.C. προσέφερεν ἀσφαλῶς πολὺ κακὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Συμβούλιον ἐπικαλεσθὲν ἀκαιρὸν καὶ ἀσύστατον ἐπέμβασιν του, διὰ τοῦ ὅλου δ' ἀπαρადέκτου συνδυασμοῦ τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως καὶ τοῦ καθαρῶς θρησκευτικοῦ ζητήματος, τὸ ὁποῖον καλῶς ἢ κακῶς διαπραγματεύεται, μὲ τὸ πολιτικὸν ζήτημα τῆς παρεχομένης ἐκ μέρους τῆς Ἀμερικῆς βοήθειας πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Διὰ τούτου, χωρὶς προφανῶς νὰ τὸ ἀντιληφθῇ, ἐνίσχυσε τὸν αὐτὸν καθ' ἑαυτὸν, ἐπισήμως δ' ἐξενεχθέντα, ἀσύστατον ἰσχυρισμὸν, ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸν Συμβούλιον, ἂν δὲν ἀντιπροσωπεύῃ, ἐξυπηρετεῖ ὅμως σκοποὺς ἄλλων πολιτικῶν συνδυασμῶν!

Ἡ ἀμερικανικὴ βοήθεια ἢ προσφερομένη κατὰ πρῶτον καὶ κύριον λόγον διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὴν τὴν Ἀμερικὴν καὶ διὰ τὸν κόσμον ὁλόκληρον, οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει ἀμεσονῆ ἢ ἔμμεσον μετὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα καὶ δὲν δίδεται βεβαίως διὰ νὰ ἐνισχύεται, ὡς εἰρωνικῶς ἰσχυρίζεται τὸ C. C., ὁ

περιορισμὸς τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, ἢ καὶ ἐνδεχομένως διὰ νὰ χαλαροῦται, ὡς θὰ ἠδύνατό τις νὰ συμπεράνῃ. Εἶναι ἀπλῶς καθαρὰ πολιτικὴ ὑπόθεσις μόνην σχέσιν μετὰ τὴν χριστιανικὴν ἐκκλησίαν ἔχουσα, ὅτι ἐμπνέεται ἀπὸ τὰ καθαρῶς χριστιανικὰ ἰδεώδη πρὸς ἐξουδετέρωσιν τῆς ἀντιχρίστου καταστροφῆς καὶ πρὸς ἐπιτυχίαν καὶ ἐμπέδωσιν ἐν τῇ οἰκουμένῃ τῆς ἐπιδιωκομένης χριστιανοπροπεοῦς εἰρήνης. Καὶ ὡς πρὸς τοῦτο βεβαίως πάσα ἀληθῆς χριστιανικὴ Ἐκκλησία θὰ πρέπει νὰ ὑποστηρίξῃ ἠθικῶς καὶ πνευματικῶς τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὸν ΟΗΕ ἐν ταῖς προσπαθείαις των.

Βεβαίως οὐδεὶς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἶναι ἀλάθητος καὶ οὐδαμῶς καὶ ἐν οὐδεμίᾳ χώρᾳ ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐπικρατεῖ ἀπόλυτος θρησκευτικὴ ἐλευθερία δὲν ἀποκλείονται λεπτομερειακὰ λάθη, αὐτὰ ὅμως ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ χαρακτηρίζουν τὸ σύνολον τῆς καταστάσεως. Βεβαίως ἢ ἐν Ἑλλάδι κατάστασις γενικῶς εἶναι οἰκτρὰ καὶ βεβαίως δὲν ἀποκλείεται ποσῶς ἐν τῇ ἀθλιότητι ἐν τῇ ὁποίᾳ ζῶμεν νὰ παρατηροῦνται ἔστιν ὅτε καὶ ἔκτροπα, εἴτε ἐκ παραδρομῆς, εἴτε ἐκ κακοῦ ἐξ ἀμαθείας ὑπολογισμοῦ, εἴτε ἐκ δεδικοιολογημένου φόβου καὶ ὑπονοίας ἐκμεταλλεύσεως τῆς ἐλευθερίας μας αὐτῆς καταστάσεως ἐκ μέρους ὠρισμένων ξένων, εἴτε ἐξ οἰουδήποτε ἄλλου λόγου προκαλουμένου ἀπὸ τὴν δυστυχίαν μας, ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει τὰ ὑπὸ τοῦ C. C. σχολιάζομενα ἔκτροπα δὲν εἶναι κἂν ἔκτροπα, ἀλλ' ἀπλῶς ποινικῶς κολάσιμοι πράξεις, δι' ὅς καὶ ὑπὲρ τὸ πρῆπον ἐπιεικῶς ἐλειτούργησαν οἱ νόμοι, διὰ τῆς οὐσιαστικῆς ἀπαλλαγῆς τῶν καταδικασθέντων ἀπὸ τὰς δικαίως καὶ νομίμως ἐπιβληθείσας αὐτοῖς ποινάς. Πάντως ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρῶγμα, τὰ ἐκ παραδρομῆς ἢ λάθους ἔκτροπα, καταλλήλως καὶ χριστιανικῶς ὑποδεικνυόμενα, διορθώνονται ἀσφαλῶς ἀποτελεσματικώτερον, παρὰ ἂν τούτων γίνεται δυσφημιστικὴ χρησιμοποίησις, καὶ μάλιστα ἐξ εὐπίστου μὲν καὶ καλοπροαιρέτου διαθέσεως τοῦ γράφοντος, κακῆς δὲ ταύτης καὶ καταχθονίου ἐκμεταλλεύσεως ἐκ μέρους τῶν ἐνσυνειδήτως πρὸς ἐξυπηρέτησιν ἄλλων σκοπῶν ἐνεργούντων ταπεινῶν ἀτόμων.

31 Δεκεμβρίου 1948 ΑΜΙΑΚΑΣ Σ. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΙΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ*

Ἐἶναι καθῆκόν μου ὅπως ἐκφράσω ἐν πρώτοις τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸ Τμήμα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀνοικοδομήσεως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν διὰ τὴν πολύτιμον αὐτοῦ συνδρομὴν καὶ βοήθειαν. Οὐδέποτε θὰ λησμονήσωμεν τὴν πρὸς ἡμᾶς συμπάθειαν τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων καὶ μετὰ θερμῶν πάντοτε εὐχαριστιῶν θὰ ἀναμνησκώμεθα εἰς τὰς προσευχὰς ἡμῶν τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης αὐτῶν. (Α' Θεσ. α' 1—2).

Ἐἶναι καὶ ὑμῖν γνωστὸν, οὐδεμίᾳ χώρᾳ

*) Εἰσήγησις γενομένη ἀγγλιστὶ ἐν τῷ Συνεδρίῳ τοῦ Ἀμστελοδάμου, ἐν εἰδικῇ αὐτοῦ συνεδρίᾳ καὶ δημοσιευθεῖσα συνοπτικῶς ἐν τῷ ἐν Γενεύῃ ἐκδομένῳ εἰδικῷ Δελτίῳ.

κατὰ τὸν φοβερὸν τοῦτον πόλεμον ὑπέστη τόσας καταστροφὰς ὅσας ἡ Ἑλλάς, εἶναι δὲ λίαν ὀδυνηρὸν ὅτι ἡ Ἑλλάς εἰς τὴν ὁποίαν τόσα ὀφείλει ὁ κόσμος καὶ ὁ χριστιανικὸς πολιτισμὸς δοκιμάζεται εἰσέτι σκληρῶς φέρουσα καὶ νέον βαρὺν σταυρὸν ἀγώνος ἱεροῦ πλὴν σκληροτάτου καὶ πλήρους ἀπὸ θυσίας πολλὰς καὶ μεγάλας. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ Πατὴρ τῶν οἰκτιρῶν καὶ Θεὸς πάσης παρακλήσεως, ὁ παρακαλῶν ἡμᾶς ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν (Β' Κοριν. α' 2).

Αἱ ἀνάγκαι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶναι πολλαί. Εἰς ἑκατοντάδας ἀνέρχονται οἱ ναοί, οἱ ὁποῖοι κατεστράφησαν ἐκ πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων ἢ ἐπυρπολήθησαν ὑπὸ τῶν κατακτητῶν καὶ τῶν μετ' αὐτοὺς βαρβάρων καὶ ἐγκληματικῶν ἐπιδρομέων. Μόνον εἰς τὴν Ἔδεσσαν τέσσαρες ἱεροὶ ναοὶ κατεστράφησαν ὁλοσχερῶς ὑπὸ τῶν Γερμανῶν διὰ πυρὸς εἰς διάστημα ὀλίγων ὥρων. Δὲν ἀπωλέσαμεν δὲ μόνον ἐκκλησιαστικὰ κτίρια καὶ ναοὺς ὠραίους ἐκ τῶν ὁποίων πολλοὶ ἦσαν μνημεῖα ἀξιόλογα καὶ θησαυροὶ πολυτίμοι, λόγῳ ἀρχαιότητος καὶ ἱστορίας ἐνδόξου, ἀλλὰ καὶ ἱερὰ ἄμφια καὶ σκευὴ καὶ βιβλία ἐκκλησιαστικὰ λίαν ἀπαραίτητα διὰ τὰς θείας λατρείας. Πᾶσα λοιπὸν μελλοντικὴ βοήθεια ἐν τῷ σημεῖῳ τούτῳ εἰς ἐπίσκευάς ἢ ἀνοικοδόμησιν καὶ ἐφοδιασμὸν τῶν ἱερῶν ἡμῶν ναῶν θέλει γίνεαι δεκτὴ μετὰ πολλῆς εὐγνωμοσύνης.

Ἄλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θεωροῦμεν ὡς ἀνάγκην ἐπέγουσαν καὶ πρώτην εἶναι ἡ πνευματικὴ οὕτως εἰπεῖν ἀνοικοδόμησις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡμῶν καὶ ἐπ' αὐτοῦ καταβάλλομεν πᾶσαν δυνατὴν φροντίδα, ἵνα τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου γίνωσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν αἰτία ἀναζωπυρήσεως τοῦ ἐν αὐτῇ χαρίσματος τοῦ Θεοῦ (Β' Τιμ. α' 6). Εὐχάριστον ὅτι, ὡς ἐλέχθη καὶ ἐν τῷ συνεδρίῳ ὑπὸ ὁμιλητῶν μὴ Ἑλλήνων καὶ μὴ Ὁρθόδοξων, ἔχει ἤδη καὶ ἔξω τῆς Ἑλλάδος γνωσθῆ ἡ τοσαύτη τῆς ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας προσπάθεια, τῆς ὁποίας οἱ καρποὶ ἐμφανίζονται λίαν ἐλπιδοφόροι. Διότι εἰς πολλὰ σημεῖα καὶ δὴ ἐν τῇ σφαίρᾳ τοῦ εὐαγγελισμοῦ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, παρὰ τὰ πενιχρὰ αὐτῆς μέσα καὶ τὰς δεινὰς συνθήκας τῶν ἐν Ἑλλάδι περιστάσεων, ἐργάζεται προοδευτικῶς καὶ μαρτυρεῖ τὴν κλησιν καὶ ἀποστολὴν αὐτῆς. Οἴκοθεν νοεῖται ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν, περισσότερον συστηματικῶς καὶ συγκεκριμένως βοηθημένη, θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἀποστολὴν αὐτῆς ἐν εὐρυτέρᾳ σφαίρᾳ κατὰ τρόπον πλέον καρποφόρον καὶ εἰς βαθμὸν περισσότερον ἱκανοποιητικόν. Τὰ Ἰδρύματα τῆς Ἐκκλησίας, ἐκπαιδευτικὰ καὶ ἐκκλησιαστικά, ὡς καὶ ἡ παρὰ τῇ νεολαίᾳ ἐργασία αὐτῆς καὶ ἡ διὰ τοῦ κηρύγματος καίτοι τύπου διὰδοσις τοῦ θεοῦ λόγος εἶναι μέσα τὰ ὁποῖα, καταλλήλως ἐνισχυόμενα, θέλουσιν ἀποβῆ ἰσχυρὰ δυναμῖς εἰς τὰς χεῖρας τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐν Ἑλλάδι πολλαὶ ἐνορίαι εἰς χωρία καὶ πόλεις μικρὰς στεροῦνται ἐφημερίων διὰ δύο λόγους. Πρῶτος λόγος εἶναι ὁ πόλεμος καὶ δεύτερος ἡ ἐν πολλαῖς ἐνορίαις πενία τοῦ λαοῦ ἀδυνατοῦντος ὅπως συνδράμῃ εἰς τὴν οικονομικὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἐφημερίων αὐτοῦ. Βεβαίως αἱ πλεῖστοι τῶν ἐνοριῶν ἐν Ἑλλάδι εἶναι πτωχαί, τοῦτο δ' εἶναι καὶ ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ἡ πλειονότης τῶν κληρικῶν ἡμῶν εἶναι ἡ πτωχοτάτη τάξις τοῦ ἡμετέρου λαοῦ, ὠρισμένοι ὅμως ἐνορίαι εἶναι, λόγῳ μεγάλης ἀπορίας, ὅπως ἀνίκαναι εἰς τὸ νὰ παράσχωσι καὶ τὴν ἐλαχίστην οικονομικὴν βοήθειαν εἰς τοὺς ἱερεῖς αὐτῶν. Εἶναι δὲ ἡ τοιαύτη τῶν ἐφημερίων ἔλλειψις μέγα εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας κενόν. Διότι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐν τῇ μεγάλῃ αὐτοῦ πλειονότητι εἶναι θρησκευτικὸς καὶ κέντρον τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἔχει τὴν Ἐκκλησίαν μὲ πρωτεύουσαν φυσιολογίαν ἐν τῇ ζωῇ τῆς Κοινότητος τὸν ἐφημέριον, τὸν λειτουργὸν τῆς Ἐκκλησίας. Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι τὰ κενὰ εἶναι μέγала διότι, πλὴν τῶν ὁμαλῶς ἢ ἐκ τῶν κακουχιῶν τοῦ πολέμου ἀποβιωσάντων κληρικῶν, ὑπὲρ διακόσιοι ἱερεῖς ἐφονεύθησαν κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα ἐν Ἑλλάδι. Εἶναι ὅμως πρόβλημα δυσχερὲς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ὁ καταρτισμὸς τῶν καταλήλων διὰ τὴν ἱερωσύνην ἀνδρῶν. Διότι, λόγῳ τῶν ἐν Ἑλλάδι δυσχερῶν οικονομικῶν συνθηκῶν, οἱ πλεῖστοι τῶν ἐπιθυμούντων ὅπως ἱερωθῶσι δὲν δύνανται νὰ ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὰς δαπάνας τῆς ἀπαιτουμένης εἰδικῆς ἐκπαίδευσως. Τινὲς ἐξ αὐτῶν δὲν δύνανται νὰ παύσωσιν ἐργαζόμενοι τὰ βιοποριστικὰ αὐτῶν ἔργα κατὰ τὸν χρόνον τῆς τοιαύτης ἐκπαίδευσως, διότι τοῦτο θὰ ἐσήμαινε στέρησιν τοῦ ἄρτου τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν. Ἀνάγκη λοιπὸν ὅπως ἐφοδιασθῶσιν αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἡμῶν σχολαὶ εἰς βαθμὸν ὥστε οἱ ὑποψήφιοι διὰ τὴν ἱερωσύνην νὰ δύνανται νὰ καταρτίζωνται δωρεάν.

Σπουδαιότεραν ὅμως διὰ τὸ ἀγαθὸν τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πνεύματος τῆς οἰκουμένης κινήσεως θεωροῦμεν τὴν ἀνάγκην καταρτισμοῦ ἔξω τῆς Ἑλλάδος εἰς χώρας καὶ Ἐκκλησίας φιλικὰς Ἑλληνῶν Ὁρθόδοξων σπουδαστῶν τῆς Θεολογίας. Οἱ τοιοῦτοι θὰ ἀποβῶσιν ἀσφαλῶς χρησιμώτατα ἡγετικά στελέχη τῆς ἐν Ἑλλάδι πνευματικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀνοικοδομήσεως, θὰ εἶναι δ' ὡσαύτως καὶ τὰ πλέον ἐπωφελῆ ὄργανα μιᾶς ὕγιους καὶ ἄνευ προκαταλήψεων ἀμοιβαίας μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν κατανοήσεως. Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου θὰ ἐπεθύμουν νὰ προσθέσω ὅτι ἔχω καὶ πείραν προσωπικὴν. Δὲν δύναμαι δὲ τὴν στιγμὴν ταύτην καθ' ἣν ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ὁμιλῶ πρὸς ὑμᾶς παρὰ νὰ ἀναλογιζώμαι συγκεκριμένους καὶ ἐν εὐγνωμοσύνη πολλῇ πῶς πρὸ εἴκοσι περίπου ἐτῶν, δεχθεὶς εὐγενῆ πρόσκλησιν τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ὁμοσπονδίας τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, ἐσπούδασα

ἐπὶ δύο καὶ ἡμισυ ἀκαδημαϊκὰ ἔτη ἐν τῇ Ἐπισκοπιανῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Φιλαδελφείας. Δὲν εἶναι μόνον ὅτι ἐν τῇ μνησθείσῃ Σχολῇ τακτικαὶ σπουδαὶ καὶ ἰδιαίτεροι μελέται μου μὲ βοήθουσιν ἔκτοτε μεγάλως εἰς τὸ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἔργον μου. Εἶναι κυρίως αἱ ἐμπνεύσεις εἰς τὰς ὁποίας ἔσχον κατὰ τὴν ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ ζωὴν μου, διότι μὴ λησμονῶμεν ὅτι τὸ πνεῦμα ὁποῦ θέλει πνεῖ καὶ ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως ἐμπνέει. Εἶναι ὡσαύτως καὶ ἡ δημιουργία δεσμῶν ἀδελφικῶν μετὰ διδασκάλων καὶ συναδέλφων σπουδαστῶν καὶ φίλων ἐκλεκτῶν, ἀνδρῶν τιμῶντων τὰς χώρας ἐξ ὧν προέρχονται, τὰ γράμματα τὰ θεολογικὰ εἰς τὰ ὁποῖα ἔχουσι καθιερώσει ἑαυτοὺς καὶ τὰς εἰς ἃς ἀνήκουσιν Ἐκκλησίας. Πρέπει δ' ἐνταῦθα νὰ προστεθῇ ὅτι, χάρις εἰς τοὺς δεσμοὺς τούτους κατὰ τὰ τραγικὰ ταῦτα ἔτη πολλὴν εἶχον καὶ ἔχω τὴν ἀνακούφισιν καὶ τὴν παρηγορίαν ἐκ τῆς σκέψεως ὅτι πλῆθος εὐλικρινῶν ἐν Χριστῷ φίλων μακρὰν τῆς Ἑλλάδος προσεύχονται ὑπὲρ ἡμῶν καὶ παρέχουν εἰς ἡμᾶς πολλὰ δειγμάτων τῆς ἀγάπης καὶ τῆς συμπαθείας αὐτῶν. Τὸν παρελθόντα Ἰούλιον συνήντησα εἰς τὸ συνέδριον τοῦ Λάμπεθ ἕνα Κινέζον Ἀγγλικανὸν Ἐπίσκοπον συμφοιτητὴν μου ἐν τῇ ὡς ἄνω σχολῇ.

Ὅπόσον μεγάλη ἦτο ἡ χαρὰ ἀμφοτέρων ἡμῶν διὰ τὴν τοιαύτην εὐτυχὴ συνάντησιν. Ὅταν συνεσπουδάζομεν εἰς τὴν σχολὴν ἡμεῖς νεαροὶ πρεσβύτεροι καὶ ἤδη συνητηθήμεν μετὰ δεκαοκτῶ ὄλα ἔτη Ἐπίσκοποι, ἐκεῖνος εἰς τὴν Κίναν καὶ ἐγὼ εἰς τὴν Ἑλλάδα, πολὺ μακρὰν βεβαίως ἀλλήλων ἀλλὰ καὶ λίαν ἐγγὺς διὰ τὸν ἐν Χριστῷ σύνδεσμον καὶ τὴν ταυτότητα τῆς ἐν τῇ μιᾷ ὁδῷ διακονίας.

Πιστεύω ὅτι δὲν εἶναι ὑπερβολὴ νὰ εἶπω ὅτι, ἀπὸ τινῶν τοῦλάχιστον ἀπόψεων, θὰ ἠδυνάμεθα καὶ ἡμεῖς ἐν Ἑλλάδι νὰ φανώμεν χρήσιμοι εἰς ἐκείνους ἐκ τῶν σπουδαστῶν ὑμῶν οἱ ὁποῖοι θὰ ἤρχοντο διὰ παρόμοιον σκοπὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Μὴ μᾶς φοβῆσθε, καθῶς καὶ ἡμεῖς δὲν σὰς φοβοῦμεθα. Δὲν σὰς ἐφοβοῦμεθα οὔτε ὅταν ἔξω τῆς Ἑλλάδος τμῆμα τῆς χριστιανικῆς Θεολογίας ἐνεφάνιζε τὴν θρησκείαν ὡς δυσχερῆ. Δόξα τῷ Θεῷ ὅτι τοιαύτη «Θεολογία» δὲν εἶναι πλέον τῆς μόδας.

Ταῦτα ἐν ὀλίγοις ὡς πρὸς τὴν ἐν Ἑλλάδι ἐκκλησιαστικὴν ἀνοικοδόμησιν.

Ἐπιθυμῶ περαίνων νὰ σημειώσω ὅτι ἡ Ἑδεσσα ἐξ ἧς προέρχομαι, ἐγγὺς τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῆς Βερροίας κειμένη, εἶναι πόλις ἀρχαία καὶ ἱστορικὴ καὶ παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας, ἀφ' ἧς ὁ ἅγιος Ἀπόστολος Παῦλος ἤρξατο εὐαγγελιζόμενος τὸν Κύριον Ἰησοῦν εἰς τοὺς λαοὺς τῆς Εὐρώπης. Ὡς αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων πληροφοροῦσιν ἡμᾶς, «ὄραμα διὰ τῆς νυκτὸς ὤφθη ἐν Τρωάδι τῷ Παύλῳ» κατὰ τὸ ὄπριον «ἀνὴρ τις ἦν Μακεδῶν ἔστως παρακα-

λῶν αὐτὸν καὶ λέγων· διαβάς τὴν Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν» (16, 9).

Ἐπιτρέψατέ μοι, παρακαλῶ, ὅπως κατὰ τὴν ἐν ἀγάπῃ καὶ πνεύματι Χριστοῦ συνεδρίαν ταύτην ἐπαναλάβω πρὸς ὑμᾶς τὴν μνησθείσαν παρακλήσιν καὶ εἶπω «διαβάντες εἰς τὴν Ἑλλάδα βοηθήσατε ἡμᾶς».

† Ὁ Ἑδέσσης καὶ Πέλλης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ ΘΕΟΦΑΝΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΕΥΣ ΜΕΤΕΣΧΕ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ 1862;

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1856 καὶ ἐντεῦθεν, ἐκ διαφόρων αἰτίων καὶ ἀφορμῶν ἤρχισαν αἱ κατὰ τοῦ βασιλέως Ὀθωνος δυσαρέσκειαι νὰ λαμβάνωσι συγκεκριμένην πλέον μορφήν μὲ ἀποτέλεσμα τὴν δημιουργίαν σοβαρῶν κατ' αὐτοῦ ἀντιδράσεων, κορύφωμα τῶν ὁποίων ἦτο ἡ κατὰ τὴν 1 Φεβρουαρίου 1862 ἐκρηγῆσα ἐν Ναυπλίῳ στρατιωτικὴ ἐπανάστασις ἔχουσα εὐρείας ἀνὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπικράτειαν διακλαδώσεις.

Καὶ εἶναι ἀληθές, ὅτι τὸ κίνημα ἐκεῖνο δὲν εἶδεν εὐμενῆ ἀπήχησιν παρὰ τῷ λαῷ κατασταλὲν μετὰ πάροδον ὀλίγου χρονικοῦ διαστήματος ἀπὸ τῆς ἐκρήξεώς του.

Συμμετοχὴν εἰς τοῦτο κατηγορήθη, ὅτι εἶχεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μαντινείας καὶ Κυνουρίας Θεοφάνης Σιατιστεύς. Ἡ Σύνοδος ἐπιθυμοῦσα ὅπως πληροφορηθῇ ἐὰν τὰ καταγγελλόμενα ἔχωσιν ἀληθείας ἀπέστειλεν εἰς Τρίπολιν, ἔδραν τῆς παροικίας ταύτης, ὡς ἀνακριτὴν τὸν Ἀρχιμ. Δανιὴλ Πετρούλιαν τὸν μετέπειτα Ἀρχιεπίσκοπον Ἀργολίδος λαβόντα παρὰ τούτου τὴν κατωτέρω ἀπολογίαν.

«Ἐν Τρίπολει σήμερον τὴν 17 Φεβρουαρίου 1862 ἐνώπιον τοῦ ὑποφαινομένου ἐξάρχου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἱεροκλήρυκος Δανιὴλ Πετρούλια παρουσία καὶ τῶν Ζαφειρίου Ζαφειροπούλου σακελλαρίου καὶ Ἰωάννου ἱερέως οἰκονόμου ὡς μαρτύρων, συνεπεία τῆς ὑπ' ἀριθ. 12810 διαταγῆς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐξετάζεται ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Μαντινείας καὶ Κυνουρίας Κοσ. Θεοφάνης ὡς ἔπεται.

Ἐρ. Πῶς ὀνομάζεσθε κ.λ.π.

Ἀπ. Θεοφάνης Σιατιστεύς, ἐτῶν 72.

Ἐρωτ. Διεδόθη ὅτι εἰς τὰ λαβόντα χώραν κατὰ τὴν 3 καὶ 4 Φεβρουαρίου ε. ε. ἐνταῦθα ἐπαναστατικὰ κινήματα ἐλάβετε καὶ ὑμεῖς μέρος καὶ συνετρέξατε τοὺς στασιαστὰς λόγῳ ἢ ἔργῳ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως· τί γνωρίζετε περὶ τούτου;

Ἀπ. Γνωρίζω ὅτι οὔτε ἀμέσως οὔτε ἐμμέσως ἔλαβον μέρος, διότι οὔτε ἐγνώριζον περὶ τούτου εἰκόθεν, οὔτε ἄλλος τις μοι εἶπέ τι, ἀλλ' ἄμα, ἐλθούσης τῆς εἰδήσεως ὅτι ἡ φρουρὰ τοῦ Ναυπλίου ἀπεστάτησε τὴν 1 Φεβρουαρίου περὶ τὴν 5 ὥραν μ.μ. ἐπορεύθη κατ' εὐθείαν εἰς τὸν νομόρχην, ἵνα πληροφορηθῶ ἐὰν αὐτὸς εἶχε πληροφορίας περὶ τοῦ ρηθέντος ἐν Ναυπλίῳ κινήματος, εἶχε δὲ μάθει τότε ὅτι καὶ ἐγὼ καὶ τίποτε περισσότερον. Τὴν 2 τοῦ μηνός, ἦτοι τὴν παρασκευὴν, ἀπὸ πρωΐας πάλιν μετέβην εἰς τὸν ἴδιον καὶ ἐπληροφορήθη παρ' αὐτοῦ, ὅτι κατὰ

δυστυχίαν πραγματικῶς ἔλαβε χώραν τὸ κίνημα αὐτὸ εἰς Ναύπλιον, καὶ ἀνεχώρησα. Περὶ τὴν μεσημβρίαν τῆς ἰδίας ἡμέρας τὸ πρᾶγμα αὐτὸ διεφημίσθη εἰς ὅλην τὴν πόλιν, καὶ πάλιν ἀπῆλθον εἰς τὸν νομάρχην, εἶρον τὸν ἀνθρωπον τεθορυβημένον καὶ προσκαλοῦντα τοὺς προκρίτους τῆς πόλεως προτρέποντα αὐτούς, ἵνα μὴ τυχόν τις εἴτε ἔξωθεν ἐρχόμενος εἴτε ἐξ ἄλλου μέρους διαδώσῃ τὴν τοιαύτην φήμην καὶ φέρῃ κανέναν θόρυβον εὐεπιζόμενος εἰς τὴν φρουράν, ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θέλει ἐκπληρώσει τὸ καθήκον τῆς. Τὸ δὲ σάββατον, ἦτοι τὴν 3 τοῦ μηνός, αἴφνης διεδόθησαν προκηρύξεις ἐκ μέρους ἐπιτροπῆς τινος τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα δὲν ἐνθυμοῦμαι, τὸ ὁποῖον μὲ ἐτάραξε καὶ μετὰ τὴν κηδεῖαν μᾶς γυναικός, κατ' εὐθεῖαν ἀπηυθύνθη εἰς τὸν νομάρχην, εἶρον καὶ πάλιν τὸν ἀνθρωπον τεθορυβημένον καὶ ἐν παντελεῖ ἀμηχανία, διότι, ὡς μοι ἐξηγήθη ὁ ἴδιος, εἶχε μέρος, κατὰ δυστυχίαν, ὁλόκληρος ἡ φρουρά τὸν προέτρεψα τότε διὰ ν' ἀναχωρήσῃ μετὰ τῶν χωροφυλάκων καὶ τοῦ μοιράρχου καὶ τῷ ἔδειξα τόπον ἄσυλον τὴν μονὴν Κανδύλας καὶ τόσῳ μᾶλλον καθόσον ὁ ἴδιος μοι εἶπεν, ἔστειλάν τινας ἐκ τῶν ἐνταῦθα εἰς Ναύπλιον, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα δὲν μοι εἶπεν, εἰς ἐνδυνάμωσιν τῆς φρουρᾶς ἐδῶ νὰ ἔλθουν δύο λόχοι καὶ ἐπέστρεψα εἰς τὴν οἰκίαν μου διαλογιζόμενος περὶ τοῦ κακοῦ αὐτοῦ, τί δύναται νὰ προκύψῃ ἐὰν ἔλθουν καὶ οἱ δύο αὐτοὶ λόχοι καὶ πραγματικῶς τὴν ἰδίαν ἡμέραν μετὰ μεσημβρίαν ἐφάνη ἐν ἀπόσπασμα ἱππικοῦ προερχόμενον ἐκ Ναυπλίου καὶ πρὶν ἢ τοῦτο φθάσει ἐντὸς τῆς πόλεως, οἱ στρατιῶται τῆς ἐνταῦθα φρουρᾶς ἐπυροβόλησαν ἐν τῇ πλατείᾳ φωνάζοντες «Ζήτω», ἠρώτων δὲ τινες, τί ζήτω εἶν' αὐτό; οἱ δὲ ἀπεκρίναντο «ζήτω ἡ ἐλευθερία, ζήτω τὸ νέον σύστημα»· μετὰ τοῦτο συνέλαβον τὸν νομάρχην καὶ πρὸς τὸ ἐσπέρας καὶ τὸν μοιράρχον μετὰ τῶν στρατιωτῶν αὐτῶν ἠνώθησαν καὶ πολῖται παρασυρθέντες μᾶλλον, καὶ ἐξ αὐτῶν τὰ κλειστά παιδιὰ ἐφώναζον τὸ ζήτω καὶ ἐπυροβόλουν. Τὴν δὲ 4 ἡμέραν Κυριακὴν, ἡ ἰδία φρουρά ἐζήτησε νὰ ψαλῆ δοξολογία ὑπὲρ τοῦ κινήματός τῆς εἰς τὴν πλατείαν, ἐζήτησε καὶ ἐμὲ ἡ φρουρά, ἀπέκρουσα μὲ τὸν ἰσχυρότερον τρόπον διὰ λόγου τὴν αἰτησίν των, ἔπειτα ἀντὶ εἰς τὴν πλατείαν νὰ ψαλῆ ἡ δοξολογία ὤρισαν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Δημητρίου, ὅπου νὰ συναχθῶσι καὶ ὅλοι οἱ πολῖται. Τοῦτο τὸ τελευταῖον ἦτο ἐν ἀγνοίᾳ μου καὶ αἰφνης ἀφοῦ ἡ οἰκία μου ἐπλημύρισεν ἀνθρώπων, στρατιῶται καὶ ὄχλος ἐπέκεινα τῶν πέντε χιλιάδων ἐπολιόρησαν τὴν οἰκίαν μου ἐκβιάζοντάς με νὰ ὑπάγω εἰς τὴν ἐκκλησίαν πυροβολοῦντες καὶ θορυβοῦντες καὶ ὑβρίζοντές με· τότε εὐρέθην εἰς θέσιν δεινὴν καὶ ἀμηχανίαν μὴ εἰδῶς τί νὰ πράξω, ν' ἀντιτάξω βίαν κατὰ τῆς βίας δὲν ἠδυνάμην, καὶ ἂν ἠδυνάμην δὲν τὸ ἔπραττον ὡς Ἀρχιερεὺς, λόγους εἶχον καὶ λόγους ἀντέταξα, ἀλλὰ δὲν εἰσηκούσθη· ἄκων λοιπὸν καὶ μὴ βουλόμενος ἐφέρθη ἀναγκαστικῶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν· πρὶν ἢ ἐξελεθῶν ὅμως τῆς οἰκίας μου, διότι ἐβράδυνα θέλων ν' ἀποφύγω τὸ πρᾶγμα, ὁ ἀρχηγὸς τῆς φρουρᾶς κύριος Καπετανάκης ἐπεμψεν ἀξιωματικόν τινα, τὸν Κουρουσόπουλον, νὰ σπεύσω διότι

εἶναι ἀπόφαισις νὰ μὲ φέρουν μετὰ τὴν λόγγην. Μεταβὰς δὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν σκοπὸν προθέμενος νὰ τελεσθῆ ἀπλῆ δοξολογία ὑπὲρ τῶν Βασιλέων καὶ οὕτως ἔγινε, διότι καὶ εἰς τὰς συναπτὰς οἱ διάκονοι ἐμνημόνευσαν καὶ τὸν Βασιλέα καὶ τὴν Βασίλισσαν· ἀλλ' ἐν τῷ μνημονεύεσθαι ἠκούσθη φωνὴ τινων ἐν τῷ ναῷ εἰπόντων με «Καλόγηρε δὲν σε ἐφέραμε ἐδῶ νὰ μνημονεύσῃς αὐτούς, ἀλλὰ νὰ μνημονεύσῃς ὑπὲρ τοῦ ἐνδόξου στρατοῦ τῆς φρουρᾶς καὶ τῆς παγιώσεως τοῦ συστήματος», εἶχον δὲ προδιαθέσει νὰ ψαλῆ καὶ ἡ φήμη τοῦ Βασιλέως, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ μοι τὸ ἀπηγόρευσαν. Τότε ἐκ τῆς ἀγανακτικῆσός μου οὔτε ἐγνώριζον ἂν ἤμουν ἐν τοῖς οὔσι παρίσταται τις ἐνώπιόν μου θέλων νὰ μοι δώσῃ ἓνα χάριτ'· τοῦ εἶπον τί εἶναι αὐτό; Εἶναι ὄρκος μοι ἀπῆντησεν, εἰς τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ὀρκισθῆ ὁ λαός. Δὲν ἐδέχθην τὸ χάριτ' αὐτὸ ποσῶς προσποιηθείς, πρὸς ἀποφυγὴν, ὅτι δὲν βλέπω ἀνεγνώσε δὲ ὁ ἴδιος τὸν λεγόμενον παρ' αὐτοῦ ὄρκον.

Ἐρ. Ἐπαναλάβετε καὶ ὑμεῖς, τὸν ὁποῖον ἐκεῖνος ἀπήγγειλεν ὄρκον;

Ἀπ. Ποσῶς· ἀλλὰ διὰ νὰ ἀποφύγω μέλλοντα κίνδυνον ἐψιδύριζον χωρὶς ν' ἀναφέρω λέξιν τινα ἐκ τοῦ ὄρκου αὐτοῦ, τοῦ ὁποίου κἂν οὔτε ἐγνώριζα, οὔτε ἠγνόησα τὸ περιεχόμενον· κατόπιν ὅμως εἶδον τυπωμένον τὸν παράλογον αὐτὸν ὄρκον, τὸν ὁποῖον ἀπεδοκίμασα καὶ ἀποδοκιμάζω, καθὼς καὶ ὁλόκληρον τὸ κίνημα αὐτό.

Ἐρ. Ἐξεφωνήσατε λόγον τινα ἐν ἐκείνῃ τῇ περιστάσει;

Ἀπ. Εἰς ἐκείνην τὴν περίστασιν ἀγανακτισμένος ὢν, ὅχι μόνον λόγον δὲν ἠμποροῦσα νὰ ἐκφωνήσω, ἀλλ' οὔτε ἀπλοῦν λόγον νὰ εἶπω· ἀλλὰ περὶ τὸ τέλος τῆς τελετῆς, θορύβου γενομένου, προῦκάλεσα τὴν ἡσυχίαν διότι ἄλλως (τὸ εἶπον μέσα μου) θὰ τοὺς πάρῃ ὁ διάβολος καὶ αὐτούς καὶ ὄλους μας.

Ἐρ. Διὰ τίνων λέξεων ἢ τι εἰπόντες κατεπαύσατε τὸν θόρυβον;

Ἀπ. Εἶπον μόνον ἡσυχάσατε.

Ἐρ. Ποῖα μέσα μετεχειρίσθησαν διὰ νὰ σᾶς βιάσωσι νὰ μεταβῆτε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν;

Ἀπ. Εἶπον ἀνωτέρω ὁ λαὸς καὶ αἱ ἀπειλαὶ τῆς φρουρᾶς καὶ ὁ κίνδυνος, ὃν διέτρεχον.

Ἐρ. Ἀναγγείλατε τῇ Ἱ. Συνόδῳ ἐπὶ ἐκείνας τὰς ἡμέρας τὴν ἐκβασιν ταύτην;

Ἀπ. Ὅχι, διότι ἡ συγκοινωνία τῶν ταχυδρομείων ἦτο διακεκομμένη, μόλις διὰ μέσου Κορίνθου ἀνήγγελη διὰ δικαστικοῦ τινος ὑπαλλήλου τὸ τοιοῦτον τηλεγραφικῶς καθόσον γνωρίζω, ἦτοι παρὰ τοῦ κ. Στραίτ.

Ἐρ. Τὸ γεγονός ἀνηγγέλθη ἢ ἡ ἐκβίασις τῆς Σεβασμιότητός σας;

Ἀπ. Τὸ γεγονός μόνον ἀνήγγελα δὲ καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν μετὰ τὸν ἐρχομὸν τοῦ στρατηγοῦ Γενναίου· δὲν ἀνέφερα δὲ οὔτε περὶ τοῦ ἐνός οὔτε περὶ τοῦ ἐτέρου εἰς τὴν Σύνοδον, διότι εἶχον μάθει ὅτι ἐρχεσθε ἀπεσταλμένοι διὰ τὴν ὑπόθεσιν αὐτήν.

Ἐρ. Ἐχετε νὰ προσθέσητε ἄλλο τι σχετικῶς πρὸς ταῦτα;

Ἄπ. Προσθέτω, ὅτι πρὸς βεβαίωσιν τούτων ὄλων ἐπικαλοῦμαι τὴν μαρτυρίαν τοῦ προέδρου καὶ τῶν δικαστῶν ὄλων καὶ τοῦ νομοαρχεύοντος καὶ ἰδίως τοῦ στρατηγοῦ Γενναίου Κολοκοτρώνη, διὰ τὰ πληροφορηθῆτε περὶ τῶν πράξεών μου ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς πῶς διήγαγον καὶ τί ἐπραξα εἰς τὴν περιστάσιν αὐτήν.

Ἐρ. Ἐνθυμείσθε κοίαν ἡμέραν ἐγράψατε εἰς τὸν Ἐπιτομήν τῶν Ἐσωτερικῶν περὶ τῶν ἀνωτέρω γεγονότων;

Ἄπ. Δὲν ἐνθυμοῦμαι καλῶς ἢ τὴν 7 ἢ τὴν 8 καὶ τὴν 10 τρέχοντος μηνός.

Συνετάχθη ἡ παρούσα ἔκθεσις, ἣτις ὑπογράφεται παρὰ πάντων.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μαντινείας καὶ Κυνοουρίας

† Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνοουρίας Θεοφάνης

Ὁ Ἐξαρχος Ἀρχιμανδρίτης

Ἀρχ. Δανιὴλ Πετρούλιας

Οἱ μάρτυρες

Ὁ πρεσβύτερος ἢ σακελλάριος

Ζαφείριος Ζαφειρόπουλος

Ὁ πρεσβύτερος σκευοφύλαξ Οἰκονόμου.

† Ὁ Ταλαντίου ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ΤΟ ΔΙΑΓΓΕΛΜΑ ΤΟΥ ΛΑΜΠΕΘ

Βασικά προβλήματα ἀποσχόλησαν τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸ Συνέδριον τοῦ Λάμπεθ τὸν παρ. Αὐγούστον. Ὅχι μόνον καθαρῶς ἐκκλησιαστικά ζητήματα, ἀλλὰ καὶ κοινωνικά ἐτέθησαν ἐπὶ τὰ πητος.

Ἦδη ἀπὸ τοῦ 1930 πλήθος τοιούτων ζητημάτων συνεωρεῦθη καὶ ἐξετάζετο μίαν κοινὴ σύσκεψις πρὸς μελέτην καὶ λύσιν των. Μετὰ τὴν διακρίνουσαν τὸ ἀγγλικὸν πνεῦμα σαφήνεια, κατόπιν προσευχῆς καὶ μακρᾶς νηστείας 329 ἐπίσκοποι συνήλθον ἀπὸ τὰ πέριχα τῆς οἰκουμένης εἰς τὸ ἱστορικὸν Lambeth καὶ τὸ πόρισμα τῶν ἐργασιῶν ἠλθεν ἐσχάτως εἰς φῶς ὡς βιβλίον ὀγκῶδες, ὑπὸ τὸν τίτλον «Lambeth Conference 1948».

Ὅτι κἀμιν εἰς ἡμᾶς ἐντύπωσιν εἶνε ἡ πρακτικότης ὄλων τῶν συζητηθέντων ζητημάτων, ἰδιαιτέρως δὲ τῆς «Ἐγκυκλίου Ἐπιστολῆς», ἡ ὁποία ἀνεγνώσθη εἰς τὰς ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλικανικῆς Ὁμολογίας. Ἡ διάγνωσις εἶνε ὀρθή. Ἡ φωνὴ εἶνε ἡ φωνὴ μᾶς Ἐκκλησίας πρὸς τὰ τέκνα της. Κρούει τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου διὰ τὴν ἐπερχομένην συμφορὰν, ἂν τὰ παραπλανημένα τέκνα της δὲν ἐπιστρέψουν καὶ δὲν μετανοήσουν. Ὑποδεικνύει δὲ ὅτι μόνον διὰ τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ βιώσεως τῶν ἀρχῶν τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς ὑπάρχει ἐλπίς ὁ κόσμος νὰ εὖρη τὴν εἰρήνην καὶ τὴν πρόοδον. Ἄπ' αὐτῆς τῆς ἀπόψεως νομίζομεν ὅτι πολλὰ ἔχει νὰ ὠφεληθῆ καὶ ὁ ὀρθόδοξος ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐφεξῆς παρατιθεμένης ἐν μεταφράσει Ἐγκυκλίου «Encyclical Letter».

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Τῶ ΠΙΣΤῶ ΕΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤῶ

Ἡμεῖς, ἀρχιεπίσκοποι καὶ ἐπίσκοποι τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας 329 τὸν ἀριθμὸν, συνελθόν-

τες ἀπὸ ὄλα τὰ μέρη τῆς γῆς εἰς τὸ Λάμπεθ τῷ 1948 ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας, μετὰ τοῦ ὁποίου διατελοῦμεν ἐν πλήρει κοινωνίᾳ, χαίρειν ὑμᾶς ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Συνερχόμενοι πάλιν ὕστερα ἀπὸ 18ετῆ φοβερὸν χωρισμὸν λόγῳ τοῦ πολέμου, εὐγνωμονοῦμεν τὸν Παντοδύναμον Θεὸν διὰ τὸ εὐχάριστον τοῦτο γεγονός τῆς ἐνώσεώς μας εἰς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν τοῦ ἀγίου Πνεύματος. Πολλοὶ ἀπὸ ὑμᾶς, ζῶντες μακρὰν καὶ πλησίον μας, μᾶς ἐνισχύσατε μετὰ τὰς προσευχὰς σας. Ζητοῦμεν νὰ λάβετε μέρος εἰς τὰς πρὸς τὸν Θεὸν εὐχαριστίας μας, ὅτι Αὐτὸς μᾶς συνήνωσεν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν καὶ ἐλπίζομεν, ὅτι διὰ τῆς ἀνταλλαγῆς γνωμῶν καὶ ἀγάπης ὄλαι αἱ Ἐκκλησῆαι καὶ Κοινότητες ποῦ ἀντιπροσωπεύομεν θὰ ἐνισχυθοῦν καὶ θ' ἀντλήσουν θάρρος.

Μνήμονες τῆς ἱεράς ἐντολῆς τοῦ ὑπουργήματος μας, τὸ ὁποῖον μᾶς ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τῶν Ἀποστόλων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀφιερῶθημεν ἐπὶ πέντε ἐβδομάδας μετὰ συνεχῆ προσευχὴν καὶ εὐχαριστίαν πρὸς ἑναρξιν τῶν συσκέψεων. Εἰς τὸ β' μέρος τῆς παρούσης Ἐγκυκλίου ἀσχολοῦμεθα μετὰ τὰ συζητηθέντα θέματα. Εἰς τὸ α' ἀπευθύνομεν ἐν Διάγγελμα πρὸς τὸν λαόν μας καὶ ἰδιαιτέρως πρὸς ἐκεῖνους ποῦ θέλουν νὰ μᾶς ἀκούσουν, ζητοῦντες ν' ἀναγνωσθῆ αὐτὸ εἰς κάθε λατρευτικὸν τόπον τῆς Ἀγγλικανικῆς Ὁμολογίας καὶ εἰς κάθε Κοινότητα εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του γλῶσσαν τὴν Κυριακὴν 10 Ὀκτωβρίου ἢ τὴν ἐπομένην Κυριακὴν, ἂν κάπου δὲν κατάρθωσεν τυχὸν νὰ φθάσῃ.

Ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶνε ἔργον ἀνθρώπινον. Εἶνε τὸ ὄργανον τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς βασιλείας του ἐπὶ τῆς γῆς. Ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Χριστοῦ ἐνίκησε. Ἡ Ἐκκλησία ζῆ μετὰ τὴν δύναμιν τῆς Ἀναστάσεως. Εἶνε ἀνίσχυροι αἱ πύλαι τοῦ Ἄδου νὰ τὴν θίξουν. Ἡ ὥρα αὐτῆ εἶνε κρίσιμος διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ὅσον καὶ διὰ τὸν κόσμον. Εἶνε ὅμως καὶ ὥρα τῆς κλήσεως τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐτοι ἡ βᾶσις τοῦ διαγγέλματός μας εἶνε μία ἐνθάρρυνσις πρὸς ὄλους. Πρὸς ἐκεῖνους, ποῦ ἔχουν μάτια νὰ ἴδουν, ὑπάρχουν σημεῖα ὅτι ἡ παλῖρροια τῆς πίστεως ἀρχίζει νὰ ἐπιστρέφῃ.

Γνωρίζομεν πόσον δύσκολον εἶνε διὰ πολλοὺς νὰ ζοῦν ὡς χριστιανοὶ εἰς τὴν παρούσαν ἐποχὴν. Μερικοὶ ἔχετε νὰ συναντήσετε ἰσχυρὰν ἀντίδρασιν ἀπὸ σπῆτια μὴ χριστιανικά. Ἄλλοι ἀποτελεῖτε μίαν μικρὰν μειονότητα χριστιανῶν εἰς μὴ χριστιανικὰς χώρας. Πολλοὶ ἀπὸ σας προσπαθεῖτε νὰ ζῆτε ἀντιμετωπίζοντες πόλεμον καὶ σαρκασμὸν εἰς μέρη ὅπου ἐργάζεσθε καθ' ἡμέραν. Ὅλοι κινδυνεύετε νὰ ἀποθαρρυνθῆτε καὶ διερωτᾶσθε ἂν ὑπὸ τοιούτου ὅρου ἢ χριστιανικῆ ζωῆ εἶνε δυνατὴ ἢ καί, ὅταν εἶνε δυνατὴ, ἂν ἀξίζη. Εἴμεθα βέβαιοι

ὅτι εἶναι δυνατὴ καὶ ὅτι ἀξίζει τὸ πᾶν. Καὶ γράφομεν αὐτὸ τὸ γράμμα διὰ νὰ σὰς ἐξηγήσωμεν τὸ διατί.

Ἐνθυμηθῆτε ὅτι μερικοὶ ἀπὸ τοὺς πρώτους πιστοὺς ἦσαν δοῦλοι ἀνήκοντες εἰς κυρίους μὴ χριστιανούς. Πολλοὶ ἐδιώχθησαν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ. Σκληρὰ πολλακίς ὑπῆρξεν ἡ ζωὴ τῶν πρὸ ἡμῶν διὰ τὸν Χριστόν. Ἐπειδὴ ὅμως ἐφάνησαν πιστοὶ εἰς τὴν ἐποχὴν των, τὸ φῶς ἀκόμη λάμπει εἰς τὸν Οἶκον τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ πυρσὸς τῆς πίστεως μετεφέρθη καθ' ὄλην τὴν γῆν. Πολλοὶ τῶν νεωτέρων Ἐκκλησιῶν τῆς Ὁμολογίας μας ἐγεννήθησαν μὲ μαρτύρια, ἀνενώθη δὲ καὶ εἰς τὰς ἡμέρας μας τὸ μέχρι θανάτου μαρτύριον. Πάντοτε ἡ χριστιανικὴ ζωὴ εἶνε δύσκολος. Πάντοτε ἡ πάλη κατὰ τοῦ κακοῦ συνοδεύεται μὲ θυσίας. Ἄνευ Σταυροῦ δὲν νοεῖται Ἀνάστασις. Ἄλλ' ἢ Ἀνάστασις εἶνε ἐγγύσις, ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ εἶνε ἰσχυροτέρα παρὰ ὁ θάνατος καὶ τὸ κακόν.

Ὅτι δῆποτε καὶ ἂν κάμη ὁ ἄνθρωπος, ὁ Θεὸς εἶνε ἀκατανίκητος. Ὁ Θεὸς βασιλεύει. Εἰς Αὐτὸν ἀνήκει ὁ κόσμος καὶ ἐν αὐτῷ ἐκπληρώνει τὴν πρόθεσιν του, ἡ ὁποία ἀπεκαλύφθη εἰς ἡμᾶς διὰ τοῦ Κυρίου. Χρησιμοποιεῖ ἀτελεῖς καὶ ἁμαρτωλοὺς ἀνθρώπους ὡς ὑπῆρέτας του. Ἴσως οἱ χριστιανοὶ νὰ μὴ εἶναι πάντοτε καλύτεροὶ ὅσον οἱ ἄλλοι. Ἀλλὰ ὁ Κύριος, τὸν ὅποιον ὑπηρετοῦμεν, εἶναι καλύτερος. Χάρις εἰς Αὐτὸν ἡ ζωὴ ἔχει ἀξίαν καὶ ἐλπίζομεν εἰς αὐτήν.

Αὐτὴ ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἐλπίς προσεφέρθησαν εἰς τὸν κόσμον. Μόνον ὅταν ἡ κοινωνία ἐνστερνισθῆ τὸ κράτος τοῦ Χριστοῦ, τότε θὰ γίνουσι αἱ κοινωνίαι ὅτι ὁ Θεὸς θέλει νὰ γίνουσι. Κοινωνίαι στηριχθεῖσαι εἰς ἄλλα θεμέλια, ἐστηρίχθησαν ἐπὶ τῆς ἄμμου. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας δύο βιοθεωρίαι, δύο ἀντιλήψεις περὶ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς συγκρούονται διεκδικουσαι τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ μάχη διεξάγεται μεταξὺ τῆς πίστεως εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον διὰ Χριστοῦ, διὰ τῆς ὁποίας ὁ ἄνθρωπος καθίσταται ἐλεύθερος, καὶ (ἀντιθέτως) τῶν ὑλιστικῶν ἀντιλήψεων καὶ τῆς δυναμοκρατίας, ὑπὸ τῆς ὁποίας ἐδουλώθη. Ἡ Ἐκκλησία εἶνε ὁ πρωταγωνιστὴς τοῦ ἀνθρώπου ἐναντίον παντός ὅτι τὸν ὑποβιβάζει καὶ τὸν ἐξευτελίζει. Τὸ Εὐαγγέλιον εἶνε ὁ κῶδιξ τῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου. Τώρα καὶ πάντοτε τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας εἶνε νὰ διακηρύξῃ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ νὰ τὸ ζῆσῃ. Μόνον δι' αὐτοῦ δυνάμεθα νὰ λυτρωθῶμεν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς κρίσεως, ὁ δὲ κόσμος ἀπὸ τὴν ἀπογοήτευσιν καὶ τὴν αὐτοκαταστροφὴν.

Ἡ κοινωνικὴ τάξις ἀνέκαθεν ἐρυθμιζέτο ἀπὸ σκέψεις ἀνθρώπων, ἀπὸ νομοθεσίας ποῦ τιμῶσι καὶ ἀπὸ ἔργα ποῦ πράττουσι ἢ ὄχι. Ἐὰν ἡ Ἐκκλησία προώρισται νὰ εἶνε τὸ ἄλλας τῆς γῆς, ποῦ θὰ προφυλάξῃ τὸν πολιτισμὸν ἀπὸ τὴν διαφθορὰν καὶ θὰ διαφυλάξῃ τὴν ζωὴν ὑγια, τότε

πρέπει νὰ ὑπάρχῃ κάτι τὸ ἰδιαίτερον, τὸ διακριτικόν, μεταξὺ ἡμῶν ὡς χριστιανῶν εἰς τὸν τρόπον τῆς ζωῆς, εἰς τὴν καθημερινὴν ἐργασίαν, εἰς τὰς οἰκογενεῖας ποῦ συγκροτοῦμεν, εἰς τὰ ἰδανικὰ ποῦ τιμῶμεν.

Ὁφείλομεν πλήρως νὰ συμμετάσχωμεν καὶ ὡς πολῖται. Ἀλλὰ πράττοντες τοῦτο, ἄς μὴ λησμονῶμεν ὅτι εἴμεθα πολῖται μίᾳς οὐρανοῦ βασιλείας καὶ κληρονόμοι ἐνὸς αἰωνίου μέλλοντος. Ὅταν καλούμεθα νὰ ὑπηρετήσωμεν τὰς ἐπιγείους μας πόλεις, ὀφείλομεν νὰ δεῖξωμεν ὑποταγὴν εἰς τὸν Βασιλέα Χριστόν καὶ αὐτὸ νὰ κρατήσωμεν. Εἶνε ἡ μεγίστη συμβολὴ ποῦ θὰ προσφέρωμεν ἐπ' ἀγαθῷ ἐκείνων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ζῶμεν. Διότι δικαιοσύνη καὶ ἐλευθερία εἰς τὸν κόσμον ἐξαρτῶνται ἐκ τούτου, ὅτι ὑπάρχουν ἀκόμη ἀρκετοὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ποῦ διακηρύσσουν τὸ «πειθαρχεῖν Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις».

Ὅτι εἶνε ἄτακτον μὲ τὸν κόσμον εἶνε, ὅτι περιφρόνησεν ἢ οὐδέποτε ἀνεγνώρισεν τὸν ἀληθῆ Θεὸν καὶ καταπατεῖ τὸν ἠθικὸν νόμον. Ποθοῦμεν εἰρήνην. Ἀλλ' εἰρήνη δὲν δύναται νὰ ἔλθῃ ἐφ' ὅσον δὲν στηρίζεται ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης. Καὶ δικαιοσύνη δὲν εἴμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ἐν ὄσῳ οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀναγνωρίζουν τὸ κύριον τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἐπιστήμη θέτει σήμερον μίαν νέαν ἀνυπολόγιστον δύναμιν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀνθρώπων. Ἡ δύναμις ὅμως αὐτὴ στρέφεται πρὸς καταστροφὴν τοῦ ἀνθρώπου, διότι λησμονεῖ ὅτι ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ χρησιμοποιηθῆ πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ θελήματός Του. Ἐφ' ὅσον ἀγνωστοῦμεν τὴν α' καὶ μεγάλην ἐντολήν, δὲν εἴμποροῦμεν νὰ ὑπακούσωμεν πλέον εἰς τὴν δευτέραν καὶ ὕστερα ἀργὰ ἢ γρήγορα, ἀκολουθοῦν τὰ ἐρείπια. «Προσκυνήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις». Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ λατρεύῃ. Μόνον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δύναται νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀληθῆ του φύσιν καὶ τὴν θέσιν του, ὡς παιδί τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἀρχαῖος κόσμος ἀκόμη μᾶς ὁμιλεῖ: «Πρόσεχε ἵνα μὴ ἐπιλάθῃς Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου».

Οὕτω, τὸ ὕψιστον καθῆκον τῆς Ἐκκλησίας σήμερον εἶνε νὰ κατορθώσῃ νὰ ἐπιστρέψῃ τὰ χριστιανικὰ ἔθνη εἰς τὴν γνώσιν τοῦ Θεοῦ, ἀποκαλυφθέντος ἐν Ἰ. Χριστῷ, ὡς Κριτῆ καὶ Σωτῆρι καὶ νὰ μεταδώσῃ τὸ Εὐαγγέλιον εἰς ὅσους δὲν τὸ ἤκουσαν ἀκόμη. Καλοῦμεν ὅλους νὰ συμμετάσχουν εἰς αὐτὴν τὴν προσπάθειαν καὶ νὰ παρασκευασθοῦν σχετικῶς. Καθεὶς, ἀνὴρ ἢ γυνὴ ἢ παιδί, ἔχει τὴν θέσιν του εἰς αὐτὸ τὸ ἔργον. Ὁ Θεὸς ἐν τῇ εὐσπλαχνίᾳ του μᾶς ἔδωκεν εἰς τὸ Συνέδριον ἀπὴν ἀντίληψιν τοῦ θελήματός του καὶ τοῦ σχεδίου του διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν ἀποστολήν της ἐν τῷ κόσμῳ. Ἰκετεύομεν εἰς τοῦτο ν' ἀφιερῶσθε τοὺς ἑαυτοὺς σας.

Τοιαύτη ἀφιέρωσις ἤδη ἐγένετο ὑπὸ πιστῶν κάθε φυλῆς, ὄχι δὲ ὀλιγώτερον καὶ ὑπὸ τοῦ Κλήρου. Παρὰ ταῦτα, χρειάζονται περισσότεροι ἱε-

ρείς. Ἄν δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἱερέων φανῆ ἑλλιπής, πᾶσα χριστιανικὴ στρατηγικὴ, ἀνθρωπίνως εἰπεῖν, θ' ἀποτύχη. Σὺν τούτοις χρειάζονται ἄνδρες καὶ γυναῖκες δι' ἄλλας ἰσοβίους ἀποστολάς καὶ, ἐπομένως, ἀνάγκη ζωντανῆς ἰδέας τῆς κλίσεως κατὰ μήκος καὶ πλάτος τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν ὑπάρχει θέσις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν δι' ἐκείνους ποῦ δὲν ἐννοοῦν νὰ τιμῆσουν τὰς ὑποχρεώσεις τῶν μελῶν τῆς. Εὐχαρίστως διαπιστοῦμεν ὅτι πλείστοι τιμοῦν. Πόσος δὲ μέγας ὁ ζήλος πολλῶν ἐκ τῶν νέων! Πόσα δὲ φειλομέν εἰς τὴν μαρτυρίαν πιστῶν κοινοτήτων, ἐπιτρόπων καὶ ἄλλων ἀξιωματοῦχων! Ἀνάγκη ὅμως ὅλοι νὰ λάβουν ἐνεργὸν μέρος. Νὰ δεῖξωμεν ὅτι τὸν Θεὸν θέτομεν πρῶτον, διὰ τῆς τακτικῆς λατρείας τὴν ἡμέραν τοῦ Κυρίου. Νὰ στρέψῃ τὸ πνευμά μας πρὸς κατανόησιν τῆς θρησκείας μας, ὥστε ν' ἀντιμετωπίσωμεν τὰς ἀμφιβολίας τῶν ἄλλων καὶ τὰ ἐρωτήματα διὰ ἐλλόγου πίστεως. Πρέπει νὰ μεταφέρωμεν τὴν διδασκαλίαν καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ Κυρίου εἰς τὴν καθημερινὴν μας ζωὴν. Νὰ ἐκτελώμεν τὸ καθῆκον συνεισφέροντες διὰ τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Ἐκκλησία εἰς τὴν ἐπαρχίαν καὶ τὴν ἐνορίαν εἶνε τὸ κλειδί ὅλης τῆς καταστάσεως. Αἱ κατὰ τόπους ἐνορίαι εἶνε θέσεις ὅπου οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ εὐρίσκουν τὴν ζωὴν τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, ἢ ὅποια εἶνε τὸ ὄργανον τοῦ Θεοῦ πρὸς σωτηρίαν τοῦ κόσμου. Προσέχετε λοιπὸν ὥστε ἡ Κοινότης σας ν' ἀναδειχθῇ πραγματικὴ κοινότης Χριστοῦ εἰς τρόπον ὥστε νὰ δύναται νὰ ἐπηρεάσῃ καὶ τὴν ὅλην ζωὴν τοῦ περιβάλλοντος. Οὐδὲν καλὸν εἰς τὰ ὄμματα τοῦ Θεοῦ ἢς μὴ εἶνε ἔξω τῶν στόχων τῆς Ἐκκλησίας.

Καὶ ἐπειδὴ δὲν δύναται αὐτὸ τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ νὰ ἐκπληρωθῇ δι' Ἐκκλησίας διηρημένης, ἐπιβάλλομεν τὸ καθῆκον νὰ ἐπωφελησθε πάσης εὐκαιρίας πρὸς συνεργασίαν μετὰ χριστιανῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν, νὰ ἐργάζεσθε καὶ νὰ προσεύχεσθε ὑπὲρ ἐνώσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Τελικῶς καλοῦμεν ὅλους, ἄνδρας καὶ γυναῖκας, νὰ ἐνωθῶν μαζύ μας ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῶν κακῶν ποῦ διαλύουν τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν, καὶ ἐναντίον τῶν ἐσφαλμένων ἰδεῶν ποῦ τὴν ὑποσκᾶπτουν. Οὐδετερότης ἐδῶ δὲν χωρεῖ. Εἰς ὅσους κρατοῦνται μακρὰν ὁ Χριστὸς λέγει «ὁ μὴ ὦν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστί». Σᾶς ἐμπιστευόμεθα εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. Εἶθε! Αὐτὸς νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς ἀνάγκας σας, κατὰ τὸν πλοῦτον τῆς χρηστότητος Του.

II

Μεταβαίνομεν τώρα εἰς τὴν ἔκθεσιν τῆς ἐργασίας μας, ἢ ὅποια θὰ μελετηθῇ προσέτι, εἰς τὰς ἀποφάσεις τοῦ Συνεδρίου καὶ εἰς τὰς ἐιδικὰς ἐκθέσεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζονται. Ἠσχολήθημεν μὲ μερικὰ προβλήματα ἐν σχέσει μετὰ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν κόσμον καὶ τὴν Ἐκκλη-

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων.

Ἡ ἐνθρόνισις τῆς Α.Θ.Π. τοῦ νέου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου θέτει τέρμα εἰς τὴν ἔνεκα τῆς μακροῦς ἀσθενείας τοῦ τέως Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου θλιβεράν ἐν τε τῇ Ἐκκλησίᾳ ΚΠόλεως καὶ τῇ καθ' ὄλου Ὁρθοδοξίᾳ ἀνωμαλίαν. Εἰς ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν, ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων, πάντες οἱ ταγοὶ εὐρίσκονται ἀγροννοῦντες παρὰ τὸ πηδάλιον, αἱ ἐπάλξεις τῆς Ὁρθοδοξίας ἀπῆλθον ὅπως ὁ Προϋπεράρχης τῆς Μεγάλης Μητροῦς Ἐκκλησίας, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ἴσταιται ὁρθὸς ἐπ' αὐτῶν, ἐνθαυρούνων, ἐνισχύων καὶ παραμυθῶν τὸν ὁρθόδοξον κόσμον ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ χριστιανισμοῦ πληρώματος. Κύριος ὁ Θεὸς ἐνισχύει τὴν Α.Θ.Π. εἰς ἐπιτέλειαν τοῦ δι' ἑπερ θεόθεν ἐκλήθη μεγάλου ἔργου.

Πατριαρχικὸν Ἰωβιλαῖον.

Ὁ ἐν τοῖς χρονικοῖς τοῦ ἀνα χειρὸς φύλλου ἀναγραφόμενος ἑορτασμός τῆς τεσσαρακοναετοῦς ἀρχιερατικῆς τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρου ὑπομνήσκει μίαν οὐχὶ συνήθη ἰεραρχικὴν σταδιοδρομίαν ἐν τῇ ὁρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ. Ὁ ἑορτάζων Προϋπεράρχης, ἐνταχθεὶς εἰς τὴν ἰεραρχίαν τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου Ἀλεξανδρείας ὡς Μητροπολίτης Ἀξώμης ὑπὸ τοῦ μακαριστοῦ Πατριάρχου Φωτίου (1908), ἔσχε τὴν τολμην πρῶτος αὐτὸς νὰ ἐπιχειρήσῃ, ὑπὸ τὰς πρὸ τεσσαρακοναετίας ἐπιπονωτάτας ὀδικᾶς ἐν Ἀφρικῇ συνθήκας, ταξίδιον μέχρις Αἰθιοπίας καὶ ἀρχιερατικὴν ἀνά τὴν Αἰθιοπικὴν ἐπαρχίαν του περιοδεῖαν, ἐν τῇ προσηθείᾳ νὰ ὑδθμίωσῃ τὰ κατ' αὐτὴν ἐν στενῇ ἐπαφῇ πρὸς τὸν τότε αὐτοκράτορα τῆς Αἰθιοπίας καὶ τὰς ἐν γένει Αἰθιοπικὰς ἀρχάς. Ὁ γράφων μετὰ συγκινήσεως ἐνθυμεῖται τὴν σύντονον συνεργασίαν τοῦ Μητροπολίτου Ἀξώμης εἰς τὸν ὑπ' αὐτοῦ τότε διενθυνομένην «Πάνταινον» τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, συνισταμένην εἰς τὴν ἀπόσκοπιον συνέχισιν τῆς σειρᾶς

.....
 σίαν. Ἀνὰ πᾶν βῆμα ὁδηγὸς πρὸς λύσιν τῶν δὲν εὐρίσκεται εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' εἰς τὸν Θεόν. Οὔτε μόνον εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' εἰς τὴν βουλήν του. Καὶ ὄχι μόνον εἰς μόνην τὴν βουλήν, ἀλλ' εἰς τὴν ἀγάπην του, διὰ τῆς ὁποίας καλεῖ τὸν ἄνθρωπον νὰ τὴν δεχθῇ. "Ὅχι δὲ ἀπλῶς εἰς τὴν ἰδέαν τῆς ἀγάπης, ἀλλ' εἰς τὴν ἀγάπην ὡς ἐφάνη εἰς τὴν ἱστορίαν, τὴν ζωὴν, τὰ ἔργα καὶ τοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὄχι μόνον εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν καὶ εἰς τὰ ἔργα ἐκεῖνα τὰ πρὸ 19 αἰῶνων εἰς Παλαιστίνην, ἀλλ' ἐπίσης εἰς τὴν πραγματικὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ μέναντος μετὰ τοῦ ἀνθρώπου διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὁ Θεὸς μᾶς ἠγάπησε καὶ ἀκόμη μᾶς ἀγαπᾷ. Τοῦτο εἶνε τὸ μήνυμά μας πρὸς τὸν κόσμον, καὶ ἡ πηγὴ τῆς χαρᾶς καὶ τῶν ἐλπίδων μας.

(Ἐπεταί συνέχεια)

τῶν εὐαγγελικῶν αὐτοῦ ὁμιλιῶν γραφομένων κατὰ τὰς ἐκάστοτε πρὸς τὴν Ἀδίσ-Ἀμπέμπα σταθμεύσεις ὑπὸ σκηνᾶς καὶ μὲ τὸ φῶς ἀπλοῦ κηρίου εἰς ἐρήμους ἐκτάσεις πλήρεις ἀγρίων θηρίων. Ἡ Α. Μ. προσέφερεν καὶ κατόπιν ἐδρεύων ἐν Χαριτούμ, τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ Σουδάν, καὶ ὡς Μητροπολίτης Λεοντοπόλεως καὶ ὡς Πατριαρχικὸς ἐν Καίρῳ Ἐπίτροπος καὶ ἄλλας πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὴν ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν Ἀλεξάνδρειας, εἶναι δὲ γνωστὰ καὶ αἱ Κανονολογικαὶ ἰδίως αὐτοῦ μελέται καὶ ἄλλαι ἐπιστημονικαὶ ἐργασίαι, εἰς ἃς ἡμενίζετο διηνεκῶς νὰ ἀσχολῆται, κεκτημένος πλοσίαν βιβλιοθήκην. Ὅποیان δὲ δρᾶσιν οὐ μόνον διὰ τὴν Ἐκκλησίαν Ἀλεξάνδρειας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ὅλην ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἰδιαίτατα δὲ κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον ἐπέδειξεν, ἀφ' ἧς δι' ἱστορικῆς ἐκλογῆς ἀνέλαβε τοὺς οὐκασίας τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου, εἶναι τόσοι πασίγνωστοι, ὥστε περιτεύει ἡ καθ' ἑκάστα ἐνταῦθα ἀναγραφή τῶν μεγάλων ἐπιτευγμάτων τῆς πατριαρχικῆς αὐτοῦ δραστηριότητος. Ἡ «Ἐκκλησία» εὐχεται εἰς τὴν Α. Θ. Μ. μακρότητα βίου ἐν ὑγείᾳ ἀκμῇ εἰς συνέχισιν τῶν ὑπὲρ τοῦ ὀρθοδόξου ἐν Ἀφρικῇ πληρώματος, τῆς καθ' ὅλου ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Γένους συνετῶν αὐτοῦ ἀγωνισμάτων.

Τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα.

Ἡ ἐν ἄλλῃ σελίδι δημοσιευομένη συνοδικὴ Ἐγκύκλιος περὶ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι δημιουργεῖ σημαντικὸν σταθμὸν ἐν τῇ καθ' ὅλου ὀνυμίασει τῶν παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Πρώτην ταύτην φορὰν τὰ ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ ἐκ πρωτοβουλίας εἴτε ἐνζήλων ἱερέων, εἴτε φιλευσεβῶν σωματείων ἢ ὀργανισμῶν λειτουργοῦντα Κατηχητικὰ Σχολεῖα ὑπάγονται μετὰ τῶν ἐφεξῆς μερίμων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἰδρυθησομένων ὑπὸ τὴν ἐνιαίαν ἐξάρτησιν, κηδεμονίαν καὶ ἐποπτείαν τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἐφαρμογὴ ἐγκεκριμένων ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας προγραμμάτων, ὃ ἐν εἰδικῇ Σχολῇ προκαταρτισμὸς τῶν διδασκικῶν στελεχῶν τῶν ἐν λόγῳ Σχολείων, ἢ ἡγετικὴ ὑπεύθυνος ἐν αὐτοῖς θέσις τῶν ἐφημερίων, ἢ κατὰ προγράμματα ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐγκεκριμένα διδασκαλία καὶ ἡ καθ' ὅλου ἀνὰ τὰς μητροπολιτικὰς περιφερείας ἐκκλησιαστικῇ ἐπὶ τῆς λειτουργίας τῶν Σχολείων τούτων ἐποπτεία μὲ κέντρον τὸν Ἀρχιερέα, πάντα ταῦτα ἐγγυῶνται τὴν ἀρίστην θρησκευτικὴν κατάρτισιν τῆς μαθητιώσης ἐλληνίδος νεολαίας ὑπὸ τὰς πτέρυγας τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας.

Σ Κ Ε Ψ Ε Ι Σ

Πολλοὶ ἀκούουν μὲ περισσοτέραν εὐχαρίστησιν τὰ ψεύδη, παρά τὴν ἀλήθειαν.

Ἐάν καμθῆς ὑπὸ τὸ βάρος τῆς δυστυχίας, ἐπικαλέσθητι τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης καρδίας, καὶ θὰ ἀνορθωθῆς.

Μία ἡσυχος ψυχὴ ὁμοιάζει πρὸς βράχον ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης πού μένει σταθερὸς ὅσονδήποτε καὶ ἀνὰ τὰ κύματα τῆς θαλάσσης τὸν πλήττουν.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Ἡ Ἱ. Σύνοδος συνήλθεν εἰς πρώτην, μετὰ τὰς διακοπὰς τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς λόγω τῶν ἑορτῶν τῶν Χριστουγέννων, συνεδρίαν, τὴν 20ὴν λήξαντες μὲν ἐς Ἱανουαρίου, καὶ ἡσυχολήθη μὲ τρεχούσης φύσεως ζητήματα.

Ἀποστολικὴ Διακονία: Κατόπιν προτάσεων τῶν Τοπικῶν Συμβουλίων τῆς Ἀποστ. Διακονίας τῶν Ἱ. Μητροπόλεων Δημητριάδος καὶ Κορινθίας καὶ ἐγκρίσεως τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου διορίσθησαν βοηθοὶ Ἱεροκήρυκες τῆς μὲν πρώτης Μητροπόλεως ὁ Θεολόγος κ. Δ. Εὐσταθόπουλος τῆς δὲ δευτέρας ὁ Θεολόγος κ. Σ. Κίτσος.

Ἐκτυπῶθεν ἐκυκλοφόρησε τὸ Ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τῶν μαθημάτων τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τὸ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν Φεβρουαρίου ἐ. ἔ. μέλλον νὰ λειτουργήσῃ Κατηχητικὸν Φροντιστήριον ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν ἐνεγράφησαν περὶ τοὺς 45 μαθηταί, πτυχιόχοι Γυμνασίων.

Κατόπιν ἐισηγήσεως τῆς Κριτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐνεκρίθη ὑπὸ τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου ἡ ἔκδοσις συλλογῆς ποιημάτων, καταλλήλων διὰ τὰ παιδιά, τοῦ αἰδέου Κ. Ἀνδρουλάκη.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Τῇ 6ῃ Ἱανουαρίου, ἑορτῇ τῶν Θεοφανείων, παρόντων τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως, τῆς Α. Υ. τοῦ Πρίγκηπος Γεωργίου, τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ ἄλλων ἐπισήμων, ἐγένετο ἐν Πειραιεὶ ἡ καθιερωμένη τελετὴ τῆς καταδύσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου βοηθοῦ τῆς Α. Μακαριότητος Θεοφίλ. Σταυρουπόλεως κ. Γεωργίου.

Τὴν πρωίαν τῆς 15 καὶ 18 λήξαντος μηνός, ἐντολῇ τῆς Α. Μακαριότητος, ὁ Θεοφίλ. Ἐπίσκοπος Σταυρουπόλεως κ. Γεωργίος ἐπεσκέφθη ἐπὶ τῶν καταπλευσάντων εἰς Πειραιᾶ πλοίων τοὺς διακομισθέντας ἡρώϊκους τραυματίας τῶν μαχῶν Βορείου Ἑλλάδος, πρὸς τοὺς ὁποίους διένειμεν εἰκόνας τῆς Θεοτόκου καὶ βιβλία.

Τὴν πρωίαν τῆς 17 τοῦ αὐτοῦ ἐπεσκέφθη τὸν βοηθὸν Ἐπίσκοπον Θεοφίλ. Σταυρουπόλεως εἰς τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸν Γραφεῖον Πειραιῶς ἐκ μέρους τοῦ ναυάρχου Μουσιμπάτεν ὁ πλοίαρχος κ. Χάρντι, τῇ δὲ 18 ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Α. Μακαριότητος, μετέσχε ὁ Θεοφίλ. τῆς γενουμένης ἐν τῷ Δημαρχεῖῳ τῆς γείτονος συνεδριάσεως τοῦ Συλλόγου «Πρῶται Βοήθειαι Πειραιῶς».

Τῇ προχθὲς Κυριακῇ, ἑορτῇ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, πανηγυρίζοντος τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐτελέσθη ἐν τῷ Πανεπιστημικῷ ναῶ τῆς Καπνικαρέας ἡ Θεία Λειτουργία καὶ τὸ μνημόσυνον τῶν ἱδρυτῶν, δωρητῶν καὶ καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Πρυτάνεως, τῆς Συγκλήτου, καθηγητῶν καὶ φοιτητῶν. Εἶτα ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου εἶπε τὸν προσήκοντα λόγον ὁ τακτικὸς καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Λεωνίδας Φιλιππίδης ἐπὶ τοῦ θέματος: «Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι καὶ τὰ ἰδανικά τῆς παρ' ἡμῖν παιδείας».

Ε Π Α Ρ Χ Ι Α Ι

Μητρόπολις Μυτιλήνης

Καθ' ἃ ἐκ τοῦ περ. τῆς Μητροπόλεως «Ὁ Ποιμὴν» πληροφοροῦμεθα, τῇ 11ῃ—13ῃ Σεπτεμβρίου 1948 συνήλθεν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μυτιλήνης κ. Ἰακώβου τὸ Ἀ' συνέδριον τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μυτιλήνης κληρικῶν καὶ λαϊκῶν θεολόγων. Ἐν τῷ συνεδρίῳ ἐμελετήθησαν πολλὰ ἐνδιαφέροντα θέματα (Αἱ ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τοῦ Χριστιανισμοῦ σχέσεις μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Θεολογικῆς Ἐπιστήμης—Αἱ ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος σχέσεις τῆς Διοικήσεως Ἐκκλησίας καὶ τῶν Θεολόγων—

Πρόγραμμα συστηματοποίησεως και πυκνώσεως του Θείου Κηρύγματος—Πρόγραμμα λειτουργίας των Κατηχητικών Σχολείων—Αι Λαϊκά Θρησκευτικά Όργανωσεις και η Έκκλησία—Η Έκκλησία απέναντι των οργανώσεων της νεολαίας κλπ. κλπ). Προς τοίς άλλους τα μέλη του Συνεδρίου έπεσκέφθησαν το Έθνικόν Όρφανοτροφείον άρρένων, την Έθνικην παιδοπολίμ Μυτιλήνης και τας κατασκηνώσεις προσκόπων και Π.Ι.Κ.Π.Α.

— Έκ του αύτου περιοδικού πληροφορούμεθα, ότι η Κυριακή του Σπόρέως έπανηγυρίσθη έν τη έδρα της Ι. Μητροπόλεως Μυτιλήνης ως η ημέρα 1) της έπισήμου έναρξεως της κατηχητικής και κηρυκτικής εργασίας και 2) των έγκαινίων της αίθουσας της Άπ. Διακονίας και της έναρξεως της χειμερινής περιόδου των έργασιών της Αδελφότητας του «Ίεροϋ Χρυσοστόμου», του «Αναμορφωτικού Όμίλου Νεανίδων» και των «Ένοριακών Έστιών».

— Είς έκάστην «Ένοριακήν Έστιάν» έργάζονται επί του παρόντος δύο τμήματα, τό των κυριών και νεανίδων, παραλλήλως δε φιλόπρωχον ταμείον και είδικαι έπιτροπαι διά την ύπερ του θ. κηρύγματος δράσιν, διά την ένίσχυσιν της θείας λατρείας, διά την διάδοσιν των άγιών Γραφών, διά την ένίσχυσιν των κατηχητ. σχολείων, διά την παραμυθίαν και δυνατήν περίθαλψιν των πασχόντων, διά την αναζήτησιν των πεπλανημένων κλπ. Έκάστη «Έστία» θα κυκλοφορή μεταξύ των μελών της και των λοιπών συννεοριτών είδικόν πολυγραφημένον ένοριακόν δελτίον, σχετικόν προς τόν σκοπόν και τό έργον της.

— Όσον άφορά είς τό γραπτόν κήρυγμα έν Μυτιλήνη, ό Ίερός Σύνδεσμος Κληρικών πρωτοστατεί είς την έκδοσιν του δελτίου «Φωνή Κυρίου», υπό δε του Τοπικού Συμβουλίου της Αποστολικής Διακονίας θα έκδίδεται κατά μήνα είδικόν χάριν της Νεότητος διαφωτιστικόν δελτίον και ιδιαίτερον πολυγραφημένον δελτίον κηρυγμάτων διά τας Κυριακάς και τας Έορτάς, όπερ θα αναγινώσεται είς τούς Ίερούς ναούς, όπου και όσάκις άπουσιάζη ό Ιεροκήρυξ.

Μητρόπολις Ίερισσού—Άγιού Όρους

Γράφουσιν ήμίν έξ Άρναίας, ότι ό Σεβ. Μητροπολίτης κ. Διονύσιος παρουσίασε πρό των έορτών πλουσίαν ποιμαντικήν και Ιεραποστολικήν δράσιν, έπισκεφθείς πολλά άνταρτόπληκτα χωρία. Ούτως έπεσκέφθη τας κοινότητας Ζαγκλιβεριού, Νέας Απολλωνίας, Απολλωνίας, Νέας Μαδύτου, την—πλήρη έξ άνταρτοπλήκτων προσφύγων—καμόπολιν του Κάτω Σταυρού, την Ρεντίνα, τό χωρίον Στρατώνιον, τό Παλαιοχώριον και τας Στάγειρα. Κατά τας περιοδείας ταύτας ή Α.Σ. πολλάκις Ιερούργησε και έκήρυξε τόν Θεϊόν Λόγον· έπεσκέφθη τά διάφορα κατηχητικά σχολεία και προέστη διαφόρων έορτών αύτων· ένεψύχωσε τούς διαφόρους χριστιανικούς φιλανθρωπικούς πυρήνας και συλλόγους κυριών, νεανίδων και νέων· διένειμεν είς έκτοντάδας άνταρτοπλήκτων οικογενειών τρόφιμα και καινουργή ύπόδησιν και ίματισμόν, παραχωρηθέντα υπό της Έπιτροπής Προνοίας Βορείων Έπαρχιών Ελλάδος (Ε.Π.Β.Ε.Ε.)· παρηγόρησε και ένεθάρρυνε τούς άνταρτοπλήκτους· έπεσκέφθη, ένουθέτησε και έξωμολόγησε τούς άνδρας των εύρισκομένων είς τά μέρη ταύτα ταγμάτων της Έθνοφρουράς· έμερίμνησε διά την ίδρυσιν εκκλησιαστικών βιβλιοθηκών και την άγοράν Ιερών σκευών είς τούς Ι. ναούς κ.λ.π. Ανάλογος και πλέον έκτεταμένη ύπήρξεν ή δράσις της Α. Σ. έν Άρναία κατά την διάρκειαν των έορτών. Την 14ην Ιανουαρίου ό Σεβ. άνεχώρησε πάλιν διά νέαν περιοδείαν, άρχής γενομένης από της Γαλατίστης.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΠΟΛΕΩΣ

Η Α. Θ. Π. ό νέος Οικουμενικός Πατριάρχης Άθηνάγορας έπιβαίνειν μετά της ακολουθίας αύτου τό προσωπικό άεροπλάνου του Προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών της Άμερικής, άφίκετο τη 26 ήξαν-

τος μηνός είς ΚΠολιν, έν τώ άεροδρομίω της όποίας έδεξιώθησαν αύτον Ιεράρχαι του Οικουμενικού Θρόνου, πολλοί έπίσημοι και άπειρον πλήθος. Τη δ' έπομένη (27) έτελέσθη έν τώ πατριαρχικώ ναώ ή ένθρόνησις αύτου κατά την καθεστηκυίαν έν τη Έκκλησία ΚΠόλεως τάξιν παρόντων των έπισήμων και μεγάλου πλήθους πιστών. Τό μέγα Μήνυμα άνένυμα ό άρχιγραμματεύς της Ίεράς Συνόδου Σεβ. Ιάκωβος, την ποιμαντορικην ράβδον ένεχείρισεν ό πρώτος τη τάξει Σεβ. Μητροπολίτης Χαλκηδόνας Θωμάς, τόν δε νουθετήριον λόγον ειπεν από του άμβωνος ό Σεβ. Μητροπολίτης Αίνου Γερμανός.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Έπί τη συμπληρώσει τεσσαρακονταετίας από της άρχιερωσύνης της Α. Θ. Μ. του Πάπα και Πατριάρχου Αλεξανδρείας Χριστοφόρου έπιτροπή υπό την προεδρίαν του Θεοφ. Έπισκόπου Μαρεώτιδος Αθανασίου διωργάνωσεν έν Αλεξανδρεία μεγαλοπρεπή έορτασμόν του γεγονότος από της 12 μέχρι της 19 Δεκεμβρίου ήξαντος έτους, ή περίοδος δ' αύτη ώνομάσθη πρόσ τιμήν της Α. Μ. «Χριστοφόρειος έβδομάς». Κατ' αύτην έγινοντο σχετικαι πρόσ την καθ' όλου δράσιν του Πατριάρχου διαλέξεις, δεξιώσεις, πλείσται συγχαρητικά έπισκέψεις των τε αιγυπτιακών άρχών, του διπλωματικού σώματος, εκπροσώπων των έν Αιγύπτω έλληνικών και λοιπών ορθοδόξων κοινοτήτων, των άλλ. εκπαιδευτικών ίδρυμάτων, προσηνέχθησαν πρόσ τόν Πατριάρχη πολιτιμώτατα δώρα, έλήφθησαν συγχαρητήρια του Βασιλέως των έλλήνων, του μεγάλου τελετάρχου των αιγυπτιακών ανακτόρων, του αιγυπτιού πρωθυπουργού, του έλληνο πρωθυπουργού, ορθοδόξων πρωθιερχών, του Κοσμητόρος της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και πλείστων άλλων έπισήμων. Τη τελευταία ημέρα της «Χριστοφορείου έβδομάδος», Κυριακή (19), έτελέσθη λειτουργία έν τώ ναώ του Ευαγγελισμοϋ επί παρουσία των Ιεραρχών του θρόνου και πάντων των έπισήμων και είτα δοξολογία μεθ' ήν είς προσφώνησιν του πρωθιερέως του ναού ό χοροστατών Πατριάρχης έν συγκινήσει ηύχαρίστησε τούς άκοντος αύτου άναλαβόντας την πρωτοβουλίαν του έορτασμοϋ τούτου. Η έπιτροπή άπεφάσισε να έκδώση τά κατά τόν έορτασμόν είς ίδιον τεύχος

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΚΥΠΡΟΥ

Η Ίερά Σύνοδος της Έκκλησίας Κύπρου καθήρεσε. τρεις παλαισημερολογίτας Ιερείς, διότι ούτοι «συνέστησαν ίδιαν παρασυναγωγήν», «προκαλούντες διχασμούς και σχίσματα έν τη Έκκλησία» και διότι «ούτοι, υπό άργίαν από πάσης Ιεροπραξίας τελοϋντες, έτόλμησαν Ιεουργείν και πάντα έν γένει τά της Ιερωσύνης πράττειν». Αν και έδόθη είς αύτους χρόνος πρόσ μεταμέλειαν, ούτοι έμειναν τόσον πεισιμώως έν τη άμετανοήσις αύτων, «ώστε και καλέσαι έξωθεν παλαισημερολογίτην άρχιερέα και άντικανονικός χειροτονία όμοφρόνων αύτοις κληρικών τελέσαι δι' αύτου». Όσαύτως ή σύνοδος έχαρακτήρισεν ως άκύρους τας υπό του έξωθεν έλθόντος παλαισημερολογίτου άρχιερέως τελεσθείσας χειροτονίας».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Την Κυριακήν 21ην Νοεμβρίου 1948, επί παρουσία του Υπουργού Θρησκευώτων, του Πατριάρχου Ρουμανίας, πολλών ορθοδόξων επισκόπων ένός αντιπροσώπου της ρωσικής πρεσβείας και άλλων έπισήμων, ήνοιξεν έκ νέου τας πύλας του ό ορθόδοξος ρωσικός ναός του Βουκουρεστίου. Ιερούργησαν Ιερείς των Εκκλησιών της Ρωσίας, Βαυλαρίας και Ρουμανίας. Ό αντιπρόσωπος του Πατριάρχου Μόσχας ρώσος έπισκοπος έξεφώνησε λόγον, έν τώ όποιω έτόνισε την σπουδαιότητα του γεγονότος, ότι οι «πιστοί της σλαυικής φυλής έννοϋνται και γίνονται άδελφοί έν τη Έκκλησία... Η Έκκλησία ήμών βλέπει την χείρα του Θεού είς τό γεγονός ότι ή Σοβιετική Ένωσις, όπως και αι γειτονικαι δημοκρατίαι, έχει έγερθη, ίνα υπερασπισθη την έν τώ κόσμω ειρήνην».

ΡΩΜΑ·Ι·ΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Κατόπιν της συλλήψεως του Πριμάρτου της Καθολικής 'Εκκλησίας της Ούγγαρίας Καρδινάλιου 'Ιωσήφ Μιντζέντου υπό της κομμουνιστικής κυβερνήσεως της Βουδαπέστης, η 'Αγία 'Εδρα εξέδωκεν άφορισμόν έναντίον όλων εκείνων, οι όποιοι διάταξαν και έξετέλεσαν την σύλληψιν του Καρδινάλιου.

— Είς Βουδαπέστην συνεχίζονται υπό των οργάνων της κομμουνιστικής κυβερνήσεως αι συλλήψεις των καθολικών Ιερέων. Προσφάτως κατεδικάσθησαν υπό των λαϊκών δικαστηρίων εις πολυετή φυλάκισιν τρεις Ιερείς, διότι έπ' ευκαιρία της έθνικοποιήσεως των σχολείων υπό της κυβερνήσεως έπέτεθησαν δριμύτατα έναντίον του Κομμουνισμού.

ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΣΜΟΣ

'Ανεγνωσαμεν έσχάτως εις την «Καθημερινήν» (6-1-49), ότι ο Σεβασμιώτατος δόκτωρ Κύριλλος Γκάρμπεττ, 'Αρχιεπίσκοπος της 'Υρκης εν 'Αγγλία, εις άρθρον του εις τό «'Ενοριακόν Φυλλάδιον του Γιορκσάιρ» όμιλών διά την κρίσιν της οικογενειακής ζωής, αναφέρει αριθμους «άνευ προηγουμένου» από την στατιστικήν των διαζυγίων εις την Μεγάλην Βρετανίαν, τά όποια φθάνουν τά 50.000 ετησίως. Δι' αυτό, κρούων τον κώδωνα του κινδύνου, όστις άπειλεί τό μέλλον του βρετανικού λαού, τονίζει ότι πρέπει ή κοινή γνώμη «να θεωρή την μοιχείαν ως κάτι τό πολύ σββαρότερον παρ' ό,τι την θεωρεί τώρα. 'Η έλαφρότης με την όποιαν συχνά συζητείται τό θέμα τούτου, τό άστεία, τά όποια άκούει κανείς σχετικώς από της σκηνης των θεάτρων ή των καφωδείων και ένίοτε ο τρόπος με τον όποιον παρατίθεται εις ένα μυθιστόρημα, θεατρικόν ή κινηματογραφικόν έργον, τίνον να δημιουργήσουν μίαν διαβρωτικήν ήθικήν άτμόσφαιραν, που ύπονομεύει την οικογενειακήν ζωήν... Παρουσιάζουν την μοιχείαν ως έλκυστικήν καί διασκεδαστικήν...» 'Ομιλών διά τά ατίτια της αύξήσεως των διαζυγίων ο δόκτωρ Γκάρμπεττ, λέγει μεταξύ των άλλων: «'Εν πρώτοις πολλοί γάμοι γίνονται κατόπιν μίας πολύ βραχείας περιόδου γνωριμίας. 'Ο γάμος θεωρείται μία ρωμαντική ή αισθηματική περιπέτεια μάλλον παρά ένας διά βίου δεσμός, που άπαιτεί ύπομονην καί αυταπάρνησιν... Δεύτερον, ή οικογενειακή ζωή καθίσταται όσημέραι δυσκολωτέρα λόγω της έλλείψεως έπαρκους στέγης... Τρίτον ή οικογένεια φθείρεται, όταν αι μητέρες νεαρής ήλικίας τέκνων καταναλίσκουν τό μεγαλύτερον μέρος της ήμέρας εργαζόμεναι έξω από τό σπίτι, εις έργοστάσια κλπ.»

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

['Αναφέρονται μόνον τά προς την Διεύθυνσιν άποστέλλόμενα]

Λογίζόμεθα εύτυχείς σημειούντες την έν τώ μεταξύ υπό του έν 'Αθήναις Γαλλικού 'Ινστιτούτου συνέχισιν της έκδόσεως της πολυτιμιάτης περι *Βυζαντινού βίου και πολιτισμού* συγγραφής του τακτικού Καθηγητού του Πανεπιστημίου 'Αθηνών *Φαίδωνος Κουκουλέ*. 'Εχομεν ύπ' όψιν τά άπαρτίζοντα τον δεύτερον τόμον δύο τεύχη, ών τό μέν πρώτον πραγματεύεται περι των έορτών και πανηγυρισμών, των έργων εύποιίας και των έπαγγελμάτων και μικροεμπορίου των βυζαντινών (Athènes 1948, σ. 283 μετά δύο πινάκων), τό δε δεύτερον περιλαμβάνει περι των βυζαντινών φορεμάτων, των οικιακών επίπλων και σκευών, των πανδήμων γυναικων και του βίου μίας βυζαντινής (Athènes 1948, σ. 237 μετά πέντε πινάκων). 'Ο έπιστημονικός και ο καθ' όλου μεμορφόμενος κόσμος μετά άनुπομονησίας άναμένει την έκδοσιν και των υπολοίπων τριών τόμων του όμολογουμένης άποτελούντος σταθμόν έν τή όλη περι των βυζαντινών φιλολογία πρωτοτύπου τούτου έργου, 'καρπού πολυετών μελετών, βυζαντινής πολυμαθείας και έμεθόδου συνθέσεως, από του όποιου πρώτην φοράν

ο άναγνώστης λαμβάνει συνολικήν και έναργή εικόνα του θαυμασίου πολιτισμού της βυζαντινής χιλιετίας. Είναί περιττόν να σημειωθή ότι τό πόνημα τούτο από ουδεμίαν μεγάλην ή μικράν, δημοσίαν ή ιδιωτικήν, βιβλιοθήκην πρέπει να άπουσιάζη. 'Ιδιαίτερος έπιστώμεν την προσοχήν εις τό περι της εύποιίας των βυζαντινών κεφάλαιον ένθα αναπτύσσεται ή έν τή βυζαντινή 'Εκκλησία θαυμασία όργάνωσις του φιλανθρωπικού αύτης έργου.

Προσβ. 'Ιωάννου Σπ. Ράμφου π. Θ., 'Αγιολογικά μελετήματα: Α' Σπυρίδων ο θαυματουργός, Θεοδοσίος ο Κοινοβιόχης, Εϋθύμιος ο μέγας (σ. 32).— Β' Αί τρεις εύόδοις της κεφαλής 'Ιωάννου του Προδρομού, ο άγιος Γεράσιμος ο 'Ιορδανίτης, οι Τσοσαράκοντα μάγισσες (σ. 43).— Γ' Αί έορταί των θρησκευτικών άμφίων: α) της τιμίας 'Εσθής, β) της τιμίας Ζώνης, γ) της Σκέπης ή Κοίμησις της Θεοτόκου (σ. 30). 'Εν 'Αθήναις 1948, μετ' εικόνων. 'Ανάτυπα έκ της «'Εκκλησίας».

«'Η παρ' ήμιν νεωτέρα άγιολογική γραμματεία δεν στερείται έργων πραγματευομένων τους βίους των άγιών της έλληνικής ορθοδόξου 'Εκκλησίας, άλλων μεν φερόντων καθαρώς «συναξαριστικόν» χαρακτήρα, άλλων δε μαρτυρούντων τάσιν τινά έπιστημονικωτέρας έρεύνης του άγιογραφικού κύκλου. Ούτω έχομεν του ιδιαίτερας έγκύψαντος εις άγιολογικάς μελέτας *Νικολάου του 'Αγιορείτου* († 1819) τό έκδοθέν δις έν Βενετία (1803 και 1862) *Νέον 'Εκλόγιον* και τό έπίσης έν Βενετία έκδοθέν *Νέον Μαριτολόγιον* (1799), τον έτι γνωστότερον *Συναξαριστήν* του διακόνου της Μεγ. 'Εκκλησίας ΚΠόλεως *Μαυρικίου* και μετά συμπληρώσεων και σημειώσεων έκδοθέντα έν Βενετία εις τρεις τόμους τώ 1819, έν ΚΠόλει τώ 1842 και έίτα έν Ζακύνθω τώ 1868, κατά τό αυτό δ' έτος έν 'Αθήναις υπό του Νικολάου Φιλαδέλφου άδεία της 'Ιεράς Συνόδου. 'Επίσης σημειωτέα ο *Θησαυρός* (Βενετία 1858), ο *Παράδεισος* του *'Αγαπίου* (1863), του αυτού έκ των του Συμεών Μεταφράστου, τό *'Εκλόγιον* (1869), ή *Καλοκαιρινή* (1865) και τό *Νέον Λειμωνάριον*. 'Εκ χειρογράφων τό πρώτον έξεδωκεν έν Βενετία (1884) ο Ιεροδιάκονος *Θεόφιλος 'Ιωάννου Μνημεία άγιολογικά* περιέχοντα 19 βίους ή έγκωμιαστικούς λόγους εις άγιους. Πληρεστέρα έμφανίζεται ή του *Κ. Δουκάκη* δωδεκάτομος *Μεγάλη Συλλογή βίων πάντων των άγιών* και άλλως ο *Μέγας Συναξαριστής* (1889—1896), ως και ή έργασία του *Μιχ. Γαλανού Οί βίοι των άγιών* (12 τόμοι, 1907—1910). Είς ταύτα προσθετέα *Οί βίοι των άγιών* του *Τρύφωνος 'Ευαγγελίδου* (1895), του *Βασιλείου Ρούσου* *Νέος Συναξαριστής: 'Ηρώς του Χριστιανισμού ή Βίοι των 'Αγίων Αντικής και 'Ανατολικής 'Εκκλησίας* ('Αθήναι 1940—1949, εις δώδεκα τόμους), και τό του *Μ. Γεδεών* *Βυζαντινών έορτολόγιον* περιοριζόμενον εις μόνους τους άγιους, εις ούς τυγχάνουσι ενίερωμένοι έν ΚΠόλει ναοί, ιδίως δε εις τον τοπογραφικόν καθορισμόν των. Τον αυτόν χαρακτήρα φέρουν και τά έν τώ τρίτω έργω του *Σταυράτου Βυζαντινού*, *'Η Κωνσταντινούπολις* ('Αθήναι 1851—1869) άγιογραφικά στοιχεία. Πλήν τούτων σποραδικά άγιολογικά κείμενα έλληνικά περιέχονται εις τά *Anecdota graecobyzantina* του Βασίλειου (1893), εις την συστηματικήν περιγραφήν των χειρογράφων της έν Μόσχα Συνοδικής βιβλιοθήκης (1894), εις την υπό του Α. Δημητριάδου έκδοσιν των Τυπικών, εις την 'Ιεροσολυμιτικήν Βιβλιοθήκην και τά 'Ανάλεκτα 'Ιεροσολυμιτικής Σταχυολογίας του Α. Παπαδοπούλου - Κεραμέως, εις ταύτα δε δύνανται να προσθεθούν και τά Μηνολόγια, τά 'Εκλογάδια και τά Κανονάρια.

Αύστηράς έπιστημονική 'Αγιολογία έπί τή βάσει μόνον των πρωτοτύπων κειμένων και των καθ' όλου αρχαίων πηγών έν συνδυασμώ προς τά έν ταίς σχετικαίς έρευναίς έγκύρων άγιολόγων προκύπτοντα έπίμαχα ζητήματα πρώτην ταύτην φοράν έπιχειρείται διά των ύπ' όψιν ήμών «'Αγιολογικών Μελετημάτων» υπό του

